БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 104 (8324)
МАЙН
4
СУББОТО
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Москвада Улаан Талмай дээрэ Майн 1-дэ ажалшадай түлөөлэгшэдэй һайндэр, демонстраци болобо (1-дэхи нюур).

Майн һайндэр манай республикада (2-дохи нюур).

М. М. Сахьянова.—В. И. Ленинэй эгүүридэ мүнхэ һургаал маниие зоригжуулна (3-дахи нюур).

Нүхэд трактористнууд! Халаан бүхэнэйнгөө даабариие үлүүлэн дүүргэжэ, хабарай тарилгые богони болзорто үнгэргэе (3-дахи нюур).

Ц.-Д. Цыренов. Д. Жигмытов. —Цынгуновтанай магтаалта ажал (3-дахи нюур).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. Ворошилов Хитадай Арадай Республикада айлшалжа байна (4-дэхи нюур).

Майн 1-ниие хилын саана һайндэрлэһэн тухай (4-дэхи нюур).

КРИТИКЭ, БИБЛИОГРАФИ: **Г. Чимитов.** — Шүлэгүүдэй шэнэ суглуулбари (4-дэхи нюур).

Москвада Улаан Талмай дээрэ Майн 1-дэ ажалшадай түлөөлэгшэдэй һайндэр, демонстраци болобо

Майн 1-дэ Москвада наратай [...]ан үдэр болоо. Олон түмэн зон [...]аарлашагүй үргэн далай мэтээр [...]эсэнүүд, талмайнуудаар дүүрэн [...]ана. Хаа хаанагүй хатар наадан, [...]ска болоно, дуунууд зэдэл[...]. Хүн зон хүхюу баяртайнууд, ха[...]ай һайхан сэсэгүүдэй үнэр хан[...]тана. Тобшоор хэлэхэдэл, манай [...] ороной ниислэл хото Москвада [...]йн Нэгэндэ гоё һайхан һайндэр [...]лоо.

[...]лаан Талмай һайндэрэйхеэр шэ[...]элэгдэнхэй. Маркс Ленин хоёрой [...]үредүүд ГУМ-эй байшан дээрэ [...]оогдонхой. КПСС-эй ЦК-гэй [...]йн Нэгэнтэй дашарамдуулан то[...]һон уряанууд улаан бүдүүд [...]рэ бэшэгдэнхэй. Мүн союзна рес[...]бликануудай гербнүүд советскэ [...]адуудай ахадүү ехэ бүлые харуу[...] тэндэ байна.

[...]айн Нэгэнэй һайхан үглөөгүүр [...]аан Талмай дээрэ ерэһэн хүн бү[...] урма баяртайнууд, омог дорюу[...]уд ябана. Сэрэгэйхид парадта [...]баадахаяа жагсаад байна. Майн [...]эгэнэй һайндэртэ уригдаһан хи[...] саанахи олон айлшад Москва[...]йхидтай хамта сахюур шулуун [...]ибуна дээрэ байна.

Парадай эхилхын урда тээ нүхэд [...] А. Булганин, Л. М. Каганович, [...]М. Маленков, А. И. Микоян, [...]М. Молотов, М. Г. Первухин, [...]З. Сабуров, М. А. Суслов, Н. С. [...]ущев, Л. И. Брежнев, Д. Т. Ше[...]лов, Е. А. Фурцева, Н. М. Швер[...], А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, П. Н. Поспелов гэгшэд Мавзолейн центральна трибуна дээрэ гарана. Тэндэ суглараһан олон зон Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдые нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Сэрэгэй парадай эхилхын урда тээ үлэһэн хэдэн минутануудта талмай дээрэ хон жэн болобо. Сэрэгэйхид һүртэйгөөр жэрынэ. Тиигээд байтар Кремлиин Спасска башниин үүдээр СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков задагай машинаар гаража ерэбэ. Парадые командалагша Советскэ Союзай Маршал К. С. Москаленко нүхэр Жуковые Улаан Талмайн тэг дунда угтаба.

Москаленко заншалта рапорт үгэбэ. Һүүлээрнь «Нүхэр Советскэ Союзай Маршал, амар мэндэ!», мүн «Ура» гэһэн һүртэ үгэнүүд зэдэлнэ. Сэрэгэй академиин һурагшад, морягууд, хилын сахюулшад, суворовецууд, нахимовецууд, десантнигууд, артиллеристнүүд. Оборонын министрын хажуугаарнь гарахадань юрөөлэй үгэнүүдые хэлэһэн байна. Нүхэр Жуков тэдээнтэй мэндэшэлэлсээд, ажалшадай уласхоорондын һайндэр Майн Нэгэнтэй дашарамдуулан амаршална.

Һүүлээрнь Оборонын министр Мавзолейн трибуна дээрэ гаража, микрофоной урда үгэ хэлэбэ. Манай бүхы ороной ажалшад тэрэ үгыень радиогоор шагнаа.

Советскэ Союзай Маршал Г. К. ЖУКОВАЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэд солдадууд, матросууд, сер[...]антнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд, [...]миралнууд!

Советскэ Союзай ажалшад!

Манай хүндэтэ айлшад!

Советскэ правительствын болон [...]ветскэ Союзай Коммунистическэ [...]ртиин Центральна Комитедэй [...]алгабаряар, мүн тэрэнэй зүгһөө [...]алшадай уласхоорондын һайндэр [...]йн Нэгэнтэй дашарамдуулан, та [...]эдые амаршалжа, баясхалан [...]гэнэб.

Эб найрамдалай, демократиин, [...]циализмын түлөө, арадуудай бэеэ [...]анхай байдалтай болохын түлөө [...]мсэлдээ бүхы оронуудай ажалша[...] нягта холбоотой болоожо бай[...] үедэ мүнөө жэл Майн 1-нэй [...]йндэр үнгэргэжэ байнабди. Хүн [...]рэлтэнэй түүхэдэ шэнэ шата — [...]ммунизмын шата нээһэн Агуухэ [...]ктябрьска социалистическэ рево[...]люциин 40 жэлэй ойе советскэ арад [...]литическэ, оюун бэлигэй хүгжэл[...] ехэ оршон байдалда тэмдэглэ[...]эр бэлэдхэжэ байна.

Агуухэ Ленин түрүүтэй Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро [...]эргэгдэһэн Октябрьска социалистическэ революци манай арадай [...] шадалые, оюун бэлигыень ба[...]руулха хизаарлашагүй ехэ арга [...]ломжо олгожо, Советскэ социалистическэ гүрэнэй үйлэдбэриин хү[...]нүүдые хүгжөөхэдэ һаад болохо [...]хы юумэнүүдые усадхаһан байна.

Советскэ Союз 40 жэлэй туршада [...]дэлхэйн-түүхэтэ илалтануудые [...]лаа.

Социализм байгуулха хэрэгтэ [...]уехэ амжалта туйлажа, мүн ком[...]низм байгуулха асари ехэ зорил[...] урдаа табижа зоригжоһон совет[...] хүнүүд зургаадахи табанжэлэй [...]эбые дүүргэхын түлөө шэн [...]ьяатайгаар ажаллана, промышленность, хүдөө ажахы, наука бо[...] культура хүгжөөхэ талаар шэ[...] амжалтануудые туйлана, арад [...]ойнгоо ажабайдалые һайжа[...]улна.

Манай гүрэнэй үйлэдбэриин хүсэ[...]үдые саашадань хүгжөөхэ зо[...]лгоор промышленность, барилга [...]тэлбэрилхэ хэрэгые улам һайжа[...]улха тухай асуудалай бүгэдэара[...]й дунда зүбшэн хэлсэхээр табиг[...]адань, ажалшад Эхэ оронойн[...] һалбаран мандахын түлөө, ком[...]низмын илахын түлөө тэмсэлдэ [...]лэ хүсэ абажа, политическэ ехэ [...]бжэлтын оршон байдалда үүсхэл [...]ээлээ, оюун бэлигээ улам бада[...]улна.

Марксизм-ленинизмын сурталай [...]илдэшэгүй ехэ хүсэтэй байһа[...]ань социалистическэ лагериин бү[...] оронуудай туйлаһан айхабтар [...] илалтанууд харуулна.

Арадай демократиин оронуудай арадууд, агуухэ Хитадай арад социализм бата найдамтайгаар байгуулжа байна.

Социалистическэ лагериин амжалта туйлахадань, бүхы дэлхэйн ажалшад капиталистическэ дарлалтада эсэргүүсэн, империалистнуудай эзэмдэлгэһээ арад зоноо сүлөөлхын түлөө тэмсэлдээ улам зоригжоно.

Элдэб оронуудай эбтэй эетэйгээр зэргэ оршон байха тухай Ленинэй һургаалые баримталдаг Советскэ правительство эб найрамдалай шэглэлтэй гадаадын политика эрид шууд ябуулжа, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һулаpуулхын тулада али болохо хэмжээнүүдые абана.

Советскэ Союз эб найрамдалые үнэн сэдьхэлһээ хүсэжэ, бүхы арадуудые хани барисаатай болгохо гэжэ оролдодог. «Хүйтэн дайнай» политика болюулагдаха ёһотой, сэрэгэй бүлэглэлнүүд усадхагдаха ёһотой гэжэ бидэнэр тоолодогбди.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооxо, ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулжа, тэрэниие огтолон хориxо тухай, бүхы оронуудай экономическа, соёл болбосоролой талаар харилсаа холбооень үргэдхэхэ тушаа манай оруулһан дурадхалнууд бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулагданхай.

Гэбэшье, социалистическэ лагериин оронуудые үзэн ядадаг, Ази, Африкын арадуудай улам ехээр хэжэ байһан национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнһөө айн һүрдэжэ байгаа США-гэй хархис хүсэнүүд түрүүтэй империалистнууд Советскэ Союзай эдэ бүхы дурадхалнуудыень абажа дэмжэнэгүй.

Өөрынгөө хархис политика ябуулхын тулада таарамжатай гурим тогтоохо зорилгоор империалистнууд социалистическэ лагериин эбые яажашье һаань таһалха, тэрэнэй хүсэ шадалыень һулаpуулха гэжэ байха шадалаараа оролдоно.

Хуушан колониальна журамые һэргээхэ гэһэн политика ябуулхадаа, араб изагууртай арадуудые холбоогүй болгожо, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлыень һулаpуулха гэжэ тэдэнэр оролдоно.

Америкын атомна частьнуудые ондоо оронуудай газар дээрэ байрлуулха гэһэн США-гэй правительствын абаһан шиидхэбэри, атомна буу зэбсэгые хорижо, тэрэниие үгы хэхэ талаар манай оруулһан дурадхалнуудые США-гэй правительствын абахаһаа арсаһан ушар атомна дайнай аюулые улам һүжэрөөжэ, ажалшадай аша туһын түлөө империалистнуудай оролдохо багаханшье хүсэлэнгүй байһан тухайнь гэршэлнэ. Хэрбээ дайнай болоо һаань, нэн түрүүн үргэн арад зон хашалантай хүндэ байдалда орохо байна.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхада, бүхы оронуудай ажалшад амгалан тайбан байдалда аюултай хархис этэгээдүүдэй ябуулгынь хойноһоо һэргымжэтэйгээр адаглан хаража, эб найрамдалай түлөө, арадуудай хани барисаанай түлөө эршэмтэй шангаар тэмсэхэ ёһотой.

Хархис этэгээдүүдэй хорото ябуулгаяа болюулаагүй сагтань Советскэ Союзай Коммунистическэ парти, Советскэ правительство саашадаашье Советскэ гүрэнэй бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ, Агуухэ Октябриин туйлалтануудые бата найдамтайгаар хамгаалхын тулада саашадаашье ехэ оролдолго гаргажа байха юм.

Империалистнуудай хархис ябуулга хэжэ байһан дээрэһээнь, социалистическэ лагериин бусад оронуудай арадуудтай ахадүүгэй ёһоор нэгэдхэ гээшэ нангин уялгамнай гэжэ советскэ арад тоолоод, Варшавска Договорой ёһоор байгуулагдаһан нэгэдэмэл хүсэнүүдэй сэрэгые хэзээдэшье дайсадта хатуу харюу үгэхөөр бэлэн байлгаха ёһотойбди гэжэ тоолодог.

Коммунистическэ партиин байгуулжа хүмүүжүүлһэн Советскэ Арми, Далайн-Сэрэгэй Флот инаг дуратай Эхэ ороноо ходоодоо эрхим һайнаар хамгаалдаг байгаа.

Манай гүрэнэй олон дайсадтай тулалдахадаа советскэ сэрэгшэд баатарлиг габьяатайгаар тэмсэжэ, бүхы дэлхэйн арадуудта мартагдашагүй үльгэр жэшээ харуулһан юм.

Манай зэбсэгтэ хүсэнүүд сэдьхэл ухаанайшье, дайшалхы бэлэдхэлэйшье талаар тон эрхим шанартай байхаһаа гадна, халдаад ерэһэн ямаршье дайсанда хатуу харюу үгэхөөр мүнөө үеын бүхы буу зэбсэгээр зэбсэглэгдэнхэй. Тиимэһээнь советскэ арад зэбсэгтэ хүсэнүүдтээ батаар найдахадань болохо.

Нүхэд! Советскэ арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро урма зоригтойгоор коммунистическэ общество байгуулна. Гансал социализм дайнай аюулһаа, мүлжэлгэһөө, үндэһэ яһанай дарлалтаһаа хүн түрэлтэниие сүлөөлжэ, арад зоной жаргалтай һайхан байдал тогтоожо шадаха байна гэжэ социализм байгуулха хэрэгтээ советскэ арадай туйлаһан амжалтанууд бүхы дэлхэйн ажалшадта харуулна.

Эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудта алдар соло!

Социалистическэ лагериин оронуудай арадуудай агуухэ нэгэдэл мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулжа байһан баатар советскэ арад мандаха болтогой!

Советскэ правительство мандаха болтогой!

Советскэ арадай бүхы илалтануудые эмхидхэн зоригжуулагша түрэл Коммунистическэ партида алдар соло—ура!

Тэндэ байһан олон сэрэгэйхид зэдэлмэ һүртэйгөөр «ура» хашхаралдана. Кремлиин батарейнүүд салют үгэнэ. Мавзолейн урда жагсаһан һүртэй ехэ оркестр Советскэ Союзай гүрэнэй гимн гүйсэдхэнэ.

Тэндэ байһан бүхы хүнүүд московско гарнизоной частьнуудай сэрэгэй парадые ехээр һайхашаан, гайхан хараба. Сэрэгшэд эрхим һайн дайшалхы бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Эхэ оромнай Советскэ Армияа эрхим һайн буу зэбсэгээр хангаа. Манай арми социалистическэ Эхэ ороноо, гүрэнэйнгөө аша туһые ямаршье сагта тон зоригтойгоор хамгаалха шадалтай.

Нэрьемэ альга ташалган таһалгаряагүйгөөр нэрьенэ. Сэрэгэй академиин батальонууд үнгэрнэ. Дээдэ һургуулинуудта һуралсан, эрдэмээ дээшэлүүлжэ байһан сэрэгэй офицернүүдые советскэ хүнүүд омогорхон хараба.

М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан тугта, Суворовой орденто Таманска гвардейскэ механизированнэ дивизи парад дээрэ манай алдарта ябаган сэрэгые түлөөлөө. Советскэ Союзай Герой гвардиин генерал-майор Банкузов түрүүшын автомашина дээрэ һуугаад ябаа. Тэрэнэй урдань сэрэгэй дүрбэн тугууд намилзана. Туг бүхэн дээрэ агуухэ Ленинэй портрет, мүн «Советскэ Эхэ оронойнгоо түлөө» гэһэн үгэнүүд алтаар бэшэгдэнхэй. Сугларагшад эдэ үгэнүүдыень сэрэгшэдэймнай тангариг гээшэ гэжэ тоолоо.

Талмай дээрэ сугларһан зон суворовецуудые тон халуунаар угтаа. Московско, Тульска училищиин һурагшад жэрылдэн үнгэрнэ. Москвагай училищи һаяхан байгуулагдаа юм. Тиимэһээнь тэрэнэй һурагшад түрүүшынхеэ парадта хабаадаа.

Эсэгэ оронойнгоо түлөө дайнуудта алдаршаһан Далайн-Сэрэгэй Флодто арад зомнай ехэ дуратай. Далайн-Сэрэгэй Флодой сэнхир сагаан тугай харагдахадань, трибунанууд дээрэһээ омогорхоһон абяанууд дуулдаба. Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Ленинэй орденто далайн-сэрэгэй инженернэ дээдэ училищиин курсантнуудые, командирнууд болон багшанарыень ажалшад амаршалаа. Ленинградай Нахимовска училищиин һурагшадай һүр жабхалантайгаар жэрылдэн үнгэрхыень сугларагшад һайхашаан хараба. Эдир морягууд хори хорёор зэргэлэн алхалалдан гарана.

Генерал-полковник Лихачев, генерал-майорнууд Петров болон Елизаров түрүүтэй артиллеристнүүд сугларагшадые ехээр гайхуулаа. Машинанууд дүрбэ дүрбөөр зенитнэ пулемёдуудые, реактивна миномёдуудые, тэрэшэлэн ехэ калибртай реактивна миномёдуудые шэрээд үнгэрнэ. Мүн урдань сэрэгэй парадта харуулагдадаггүй гусеничнэ тягачууд хүнгэн пушкануудые шэрээд ябаба. Һүүлээрнь бага калибртай зенитнэ пушканууд, хүндэ миномёдууд болон үхэр буунууд, зенитнэ томо буунууд, эгээн һүүлдэ илангаяа хүсэтэй буунууд харуулагдаа.

Улаан Талмай дээрэ байһан хүнүүдшье, мүн бүхы Москвагайхидшье авиационно парадые һонирхон хараба. Айхабтар томо реактивна самолёт эгээн түрүүн ниидэжэ, тэрэниие Советскэ Союзай Герой Бирюков жолоодоо. Гадна, тэрээнтэй парадай штурман Чилимов ябалсаа. Энэ томо самолёдтой дүрбэн истребительнүүд ниидэлсээ.

Хүндэ бомбардировщигууд хурдан түргөөр үнгэрнэ. Тэдэниие офицер Бурмистров толгойлоо. Һүүлээрнь винттэй олон бомбардировщигууд сэнхир хүхэ огторгойдо харагдаба. Тэрэниие Советскэ Союзай Герой Харитонов толгойлно. Тэдэнэй хойноһоо офицер Гордиловскиин толгойлһон олон бомбардировщигууд ниидээ.

Реактивна истребительнүүд гайхалтай түргэнөөр үнгэрбэ. Дүй дүршэлтэй лётчигууд Скрипченко Зырянов хоёр тэдэниие толгойлоо. Минута үнгэрөөд байхада Москвагайхид бүри һонин самолёдуудые хараба. Эдэнь офицер Боровигай хүтэлбэри доро ниидэһэн, абяанһаа түргэн ябадалтай истребительнүүд байгаа.

Оройдоол табан минута 30 секундын туршада сэрэгэй самолёдууд Улаан Талмай дээгүүр һубарин ниидээ. Гэбэшье, иимэ богонихон сагсоо хүсэн түгэс техникэ, лётчигуудай эрхим һайн мэргэжэл шадабари эли тодоор харуулагдаа.

* * *

Талмай дээрэ түр зуура шэмээгүй болоно. Тиигээд Улаан Талмайе бүгэдыень дүүргэн, һайндэрэй үзэсхэлэнгэй гоё колоннонууд харагдаба.

Ленинэй орден хададганхай, Москвагай туг талмай дээгүүр үнгэрбэ. Һүүлээрнь Москвагай һурагшанар барабануудаа наярган, горнуудаа зэдэлүүлэн ерэбэ. Талмайн тэг дунда хүрэхэдөө һурагшад олон бүмбэгэнүүдые, сагаан далита гулабхаануудые огторгойдо дэгдээгээ. Тиигээд колонноһоо хэдэн багашуул гаража, бэе бэетээ урилдан Мавзолейн трибуна дээрэ гараад, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэ сэсэгүүдые барюулаа.

Пионернүүдэй ошоһон хойно сагаан, улаан, хүхэ, ногоон костюмуудтай олон мянган спортсменүүд тэгшээр жэрылдэн үнгэрнэ. СССР-эй гүрэнэй туг, союзна республикануудай тугууд, һайндуранай спортивна обществонуудай элдэб үнгэтэй торгон тугууд аяар дээрэ намилзана. «Советскэ арадта алдар соло!», «КПСС-тэ алдар соло!», «Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал тогтог!» гэһэн үгэнүүд тугууд дээрэ бэшэгдэнхэй.

Мавзолейн хажууда ерэхэдээ спортсменүүд эмхитэй түргэнөөр хүдэлжэ, «Ленин» гэһэн үгэнүүд болон зогсобо.

Трибунанууд дээрэ байһан зон физкультурнигуудые альгаа ташан амаршална. Тэдэнь ябуud дундаа орёо оньһон гимнастическа упражненинүүдые гүйсэдхэнэ.

Нэгэ багахан саг үнгэржэ, Улаан Талмай руу демонстрантнуудай һүртэ жагсаал үргэн далай мэтээр эбхэрэн ерэбэ.

Тэдэнэй урдань 1200 туг намилзана.

Агуухэ Ленинэй портредые сэсэгээр шэмэглээд москвагайхид абажа ябаба.

Нүхэд Н. А. Булганинай, К. Е. Ворошиловай, Л. М. Кагановичын, А. И. Кириченкын, Г. М. Маленковой, А. И. Микоянай, В. М. Молотовой, М. Г. Первухинай, М. З. Сабуровай, М. А. Сусловай, Н. С. Хрущевой портредүүдые жагсаалда хабаадагшад абажа ябаа.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүндэлэлдэ табигдаһан юрөөлнүүд дуулдана. Мүн КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, Октябриин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, 1957 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уряалнууд ажалшадта дуулдана.

Ленинэй нэрэмжэтэ районой ажалшад талмай дээгүүр үнгэрнэ. Һаяхан зуун жэлэйнгээ ойе хүхюу баяртайгаар тэмдэглэһэн «Красный пролетарий» гэжэ станок бүтээдэг заводой ажалшад үнгэрнэ. Заводой һүлдэ тэмдэг дээрэ Ленинэй орденой хажууда мүнөө жэлдэ хоёрдохи орден—Ажалай Улаан Тугай орден бии болоо. Предприятиин коллектив гайхамшагта һайхан заншалтай байһаараа суурхадаг. Тус заводой хүдэлмэрилэгшэд техникэдэ шэнэ зүйлнүүдые нэбтэрүүлэгшэдэй түрүү зэргэдэ оронхой.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулха тушаа Майн Нэгэнэй уряалнууд талмай дээгүүр зэдэлнэ. Энэ талаар партиин хараалһан хэмжээябуулгануудые советскэ хүнүүд халуунаар дэмжэнэ. Энэ хэрэгтэ хүбилалтын оруулагдахада ажахые хүтэлбэрилхэ талаар Ленинэй гол ёһон бэелүүлэгдэхэ, мүн манай ороной бүхы нютагуудта техникэ, экономико хүгжөөхэ үргэн ехэ шэнэ арга боломжо олдохо гэжэ тэдэнэр мэдэдэг.

Гранит трибунанууд дээрэ зогсогшод Лихачевай нэрэмжэтэ Москвагай автозаводой хүдэлмэришэд болон албахаагшадые халуунаар амаршална. Майн Нэгэнэй урдахана тус завод дээдэ зэргын шэнэ автобусуудые, хүнгэн автомашинануудые бүтээдэг болоо юм.

Мүн тэндэ байгшад «Каучук» заводой түлөөлэгшэдые нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Майн Нэгэнэй урда тээхэнэ энэ предприяти Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа юм. Энэ заводто 1950 онойхитой сасуулбал ажалай бүтээсэ 67,5 процентээр дээшэлээ, бии байһан машинануудаараа заводой хүдэлмэришэд хоёр дахин ехэ продукци бүтээн гаргадаг болоо.

С. М. Кировэй нэрэмжэтэ «Динамо» заводой хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай жагсаал талмай дээрэ бии болоно. Энэ предприятиин бүтээһэн электрическэ түхеэрэлгэ Советскэ Союзай бүхы нютагуудта таранхай. Ороноймнай томо томо ГЭС-үүдтэ тус заводой бүтээһэн агрегадууд эрхим һайнаар хүдэлдэг.

Энэ үдэр Улаан Талмайгаар гараһан олон түмэн ажалшад үнгын олон сэсэгүүдые абажа ябаа. Мүн һалхинда һүртэй һайханаар тугууд намилзаа, элдэб үнгын бүмбэгэнүүд агаарта дэгдээ. Тэрэнһээ гадна эхэ, эсэгэтээ тэбэрилдэн советскэ жаахан хүүгэд мүнөө жэлдэ илангаяа олоороо демонстрацида хабаадаа.

Шэнэ техникэ зохёогшод, атомна ядрогой барагдашагүй ехэ хүсые хүн түрэлтэнэй аша туһада зорюулан табижа шадаһан советскэ эрдэмтэд демонстрацида хабаадаа.

Гадна, Москвагай барилгашад мүн лэ эндэ ерээ. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада тэдэнэй бариһан гэрнүүдтэнь Москвагай 400 мянган хүн байрлаа. Мүнөө табанжэлдэ 11 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр ашаглалгада оруулха гэһэн хүндэтэ зорилго мүнөө тэдэнэй үмэнэ табигданхай. Энэ бариха талмайнь революциин урдахи Москвагай бүхы гэрнүүдэй талмайтай адли хэмжээтэй юм!

Манай социалистическэ саг үеые магтаһан уранһайхан зохёолнуудые, зүжэгүүдые, кинофильмнүүдые олоор байгуулая гэһэн уряануудые дэлхэй дээрэ эгээ түрүү советскэ искусствын хүдэлмэрилэгшэд, литераторнууд абажа ябаа.

Столицын олон һургуулинуудай хэдэн мянган студентнүүд демонстрацида хабаадаа.

Советскэ арад правительствынгаа ябуулдаг эб найрамдалай шэглэлтэй ленинскэ политикые нэгэн һаналаар дэмжэнэ. Пролетарска интернационализмын үзэлдэ үнэн сэхэ советскэ арад Майн Нэгэнэй һайндэртэ эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудта ахадүүгэй амаршалга эльгээнэ.

Бүхы дэлхэйн арадуудта хандуулан юрөөһэн олон уряануудые хүдэлмэришэд абажа ябаа:

— Бүхы дэлхэйн ажалшад! Буу зэбсэг, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооxын түлөө, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулхын түлөө тэмсэгты! Дай үүдхэгшэ хархис этэгээдүүдые элирүүлэгты!

— Эб найрамдалай тала баримталагшад! Атомна, водородно буу зэбсэгые туршахга болижо, тэрэниие огтолон хорихо гэһэн эрилтэ табигты! Хүсэеэ нэгэдүүлэн, атомна дайнай аюулые усад..ая!

Советскэ хүнүүд энэ гайхамшагта үдэр агуухэ хитад арадые, Польшын, Чехословакиин, Германска Демократическа Республикын, Румыниин, Болгариин, Венгриин, Албаниин, Монголой Арадай Республикын, Корейн Арадай-Демократическа Республикын ажалшадые, Вьетнамай Демократическа Республикын, Югославиин Федеративна Арадай Республикын ажалшадые амаршалаа. Эхэ ороноо түрүү зэргэдэ оруулхын түлөө, Азида, мүн бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал тогтоохын түлөө тэмсэжэ байһан агуухэ Индиин арадта, колонизаторнуудай хорото шэнэ түсэбүүдтэ эсэргүүсэн, гүрэнүүдээ бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэй болгохын түлөө тэмсэжэ байһан араб изагууртанай арадуудта, империалистическэ дарлалтаһаа сүлөөрхын түлөө, эрхэ сүлөөтэй, национальна бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэжэ байһан колониальна болон бэеэ даагаагүй оронуудай арадуудта советскэ хүнүүд ахадүүгэй амаршалга эльгээгээ.

Англиин, Америкын холбоото Штадуудай, Францийн арадуудтай ходоодоо хани барисаатай байха, Финляндиин Республика Советскэ Союз хоёрой харилсаа холбооe улам бэхижүүлхэ, СССР Итали хоёрой хани барисаа, холбоо харилсааень улам бэхижүүлхэ гэһэн юрөөлнүүд Улаан Талмай дээгүүр зэдэлнэ, ажалша[...]онууд Индонезиин, Бирмын, Японой арадуудые амаршална.

Москвагай ажалшадай демонстраци дүүрэхэ тээшээ дүтэлбэ. Столицын физкультурна коллективүүдэй спортсменүүдэй нэгэдэмэл колонно эгээн һүүлдэ талмай дээгүүр гайхамшагта һайханаар алхалалдан үнгэрнэ.

Үргэн Улаан Талмай дээрэ иимэ юрөөлнүүд зэдэлээ:

— Советскэ арадта, Коммунистическэ партида, түрэл Советскэ правительствода алдар соло!

— Алдар соло! Алдар соло! Алдар соло! гэжэ спортсменүүдэй гурба дахин хашхаралдахадань, хүсэн түгэс сууряан соностоно.

Столицын бүхы районуудай ажалшадай олон мянган түлөөлэгшэд һайндэрэй демонстрацида хабаадаа. Марксизм-ленинизмын үзэл сурталда үнэн сэхэ байһанаа, Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро коммунизм тээшэ эрид шууд дабшахаар хэзээдээшье бэлэн байһанаа бүхы советскэ арадтал Москвагайхидшье Майн Нэгэнэй сэлмэг хонгор энэ үдэр эли тодоор харуулаа.

(ТАСС).

Майн һайндэр манай республикада

Улан-Удэ городой ажалшадай жагсаал

Бүмбэрсэг дэлхэйн ажалшан арад түмэнэй һаналаа нэгэдэлгын, бүхы оронуудай хүдэлмэришэдэй хани харилсаанай үдэр Майн Нэгэние манай городой ажалшад, бүхы советскэ арадтаяа хамта, баяр баясхаланһай оршон байдалда угтаа.

Городой гудамжа талмайнууд гоё һайханаар, һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Хаа хаанагүй хонгёо һайхан дуунууд, хүхюун согтой энеэдэ наадан, жаргалта арадай жабхаланта һайхан баярай үгэнүүд — «һайндэрөөр! — гэһэн үгэнүүд дуулдана.

Буурал сагаан толгойтой баабай эжынэр, хабарай һайхан ургы сэсэгүүд мэтэ ургажа ябаа залуу үетэн —хэншье өөрэгүй, ехэ багашье илгаагүй майн һайндэрэй жагсаалда хабаадахаяа Соведүүдэй талмай тээшэ согтой хүхюунээр алхалнад.

Соведүүдэй байшангай нюур талада научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша, уласхоорондын пролетарнадай агууехэ багша Карл Марксын, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиие, дэлхэй дээрэ эгээн түрүүшын социалистическэ гүрэниие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй портредүүд холоһоо харагдана.

Үдэрэй 11 часта СССР-эй, РСФСР-эй, БМАССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд, КПСС-эй обкомой болон республикын правительствын гэшүүд, мүн промышленна предприятинуудай, колхозно үйлэдбэриин түрүү хүнүүд трибунада гарана.

Социалистическэ Бурят-Монголой ниислэл хото—Улан-Удэ городой ажалшадай һайндэрэй жагсаалые эгүүридэ мүнхэ Ленин багшын эдир шабинар — пионернүүд болон һурагшад эхилбэ. Тэдэнэр сэсэн мэргэн багшынгаа — Владимир Ильич Ленинэй арюун һайхан дүрые алтан гоё сэсэгүүдээр шэмэглэн дээрэ үргөөд жэргэд гэһэн жэгдэ алхамаар гаража ерэбэ. Трибунын урдуур тэдэнэй солбон дорюунаар гарахада альга ташалга болоно.

Республикын нэгэдэхи интернат—һургуулиин һурагшад трибунын хажуугаар 15 союзна республикануудай һүлдэ тугуудые, мүн эб найрамдалда дуратайбди гэһэн үгэнүүдтэй уряа лозунгнуудые баряад гарана.

Угалзата һайхан торгон тэрлигүүдые үмдэһэн һурагшад ород, бурят, эвенкын хэлэнүүд дээрэ зурагдаһан лозунгнуудые абажа ябана. Нэгэдэхи дунда һургуулиин һурагшадай спортивна илалтанууд угаа ехэ юм. Эдэ илалтануудые гэршэлһэн 24 кубогууд эндэ харагдана. Энэ хүндэтэ шагналнуудаа дээрэ үргэн волейболистнууд, баскетболистнууд, футболистнууд зэргэ алхалан гарана.

Хонгёо һайхан, хурса дорюун үгэтэй уран гоё дуунууд улам шангаар зэдэлнэ. Иигэжэ хоёрдохи дунда һургуулиин һурагшадай жэгдэ һайхан жагсаал зэргэ татаһан алхамаар гаража ерэбэд. Үхибүүд сэнхир сэгээн тэрэнгинүүдые баглаа баглаагаар гартаа баринхай хүхюун согтойнууд даллажа ябана.

«Хүн болохо багаһаа, хүлэг болохо унаганһаа»—гэжэ хэлсэдэгбди. Мүнөөдэршье манай һурагшад һайндэрэйнгөө жагсаалда эхэ эсэгэнэрэйнгээ урда алхалан гарахадаа эрдэм бэлигэй далайе эрхим һайнаар шудалхабди гэжэ тангаригаа үгэнэ.

Гурбадахи, дүрбэдэхи, наймадахи һургуулиин һурагшад мүн лэ солбон дорюунууд, талмай дээгүүр гаранад. Эдир велосипедистнүүд арадай демократиин оронуудай арюун һайхан тугуудые гартаа бараад ябана. Олон үнгын улаан ягаан тугууд һалхинда надхан намилзажа баярай тэмдэг үзүүлнэ. «Социалистическэ лагериин оронуудтахи арадуудай агууехэ хани барисаан мандаха болтогой»—гэһэн уряанууд талмай дээгүүр зэдэлэн соностоно.

Манай советскэ үеын баясхаланта үхибүүд пролетарска интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлэгдэнхэй юм. Эдэнэр хаа хаанагүй—Польшодошье, Хитадташье, Румынидашье, Албанидашье, Венгридэшье өөһэдынгөө хани үри нүхэдтэй юм. Тэдэнэртэй бэлэг сэлэгээ абалсажа, бэшэг бэшэлсэжэ байдаг юм. Мүнөөшье эдир пионернүүд талмай дээгүүр гарахадаа агууехэ хитад арадта амар мэндэ, арадай демократиин бүхы оронуудай арад зондо амар мэндэ!—гэһэн уряа лозунгнуудые барижа ябана. Тэдэнэй эдир залуу зүрхэнүүдһээ эб найрамдал мандаг гэһэн суранзан хурса үгэнүүд соробхин гарана. Талмай дээгүүр сагаахан гулабхаанууд элин дэгдэжэ, хүнэй сэдьхэл һанаае баясуулна.

Юһэдэхи, хорин зургаадахи, гушан гурбадахи, хорин юһэдэхи, хорин долоодохи һургуулинуудай һурагшад болон багшанар хойно хойноһоон һубарилдан, удаа дараалан талмай дээгүүр гаражал байна. — «Пионернүүд болон һурагшад ажалда дуратай, журам һайнтай байгты! Эрдэм мэргэжэл оролдосотой нэтэрүүгээр шудалагты! Ленинэй хэрэгэй түлөө эдэбхитэй тэмсэлшэд болохоор бэеэ бэлдэгты!—гэһэн уряа юрөөл үгэнүүдэй хэлэгдэхэдэ эдир ленинецүүд «хэзээдэшье бэлэнбди!»—гэжэ халуун дулаан дүлэтэ үгэнүүдээр харюусана.

Талмай дээрэ городой түрүү һургуулинуудай нэгэн 65-дахи һургуулиин багшанар, һурагшад гарана. «Ленинскэ комсомолдо алдар соло!»—гэһэн уряал тэдэнэй дунда намилзана. Тэдэнэр комсомолой үбсүүндэ яларан байдаг табан орденуудай толо татама маяг хэлбэринүүдые дээрэ үргэн ябана. Энэ һургуулиин пионерскэ дружинын мандуулан ябаһан уряалнууд дээрэ: «Бидэ пионернүүд комсомолой халаан байнабди»—гэжэ бэшээтэй ябана. Тэдэнэр өөһэдынгөө хэһэн пионерскэ ажал тухай, уран нарин гараараа дархалан бүтээһэн зүйлнүүд тухайгаа, элирхэй томо зурагуудые барижа ябана. Тэдэнэй һүүлээр 64-дэхи, 66-дахи, 68-дахи һургуулиинхид гарана.

Иигэжэ манай зол жаргалта залуу үетэн — социализмын оронай эдир гражданинууд һайндэрэйнгөө жагсаалые дүүргэбэ. Омогтой дорюунаар гараһан пионернүүд болон һурагшадай һүүлээр ажалай резервнүүдэй һургуулинуудай һурагшад жагсаалда гарана. Соведүүдэй талмайн нэгэ захаһаа нүгөө заха хүрэтэр Улаан тугууд урагша хойшоо намилзан, хабарай һэрюун һалхинда улам гоёор угалзатан байна. Энэ хадаа ажалай резервнүүдэй болон түмэр замай нэгэдэхи училищиин һурагшад жэгдэ һайхан алхамаар талмай дээрэ гараба. Ерээдүйн машинистнууд, токарьнууд, слесарьнүүд, барилгашад үйлэдбэри ажалда дуратай, үнэн шударгы патриодууд болохо байһанаа, мүн алдарта хүдэлмэришэн ангиин бүлэдэ үглөөшье мүнөөшье жагсахаар бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

Ажалай резервнүүдэй һургуулиинхидай һүүлээр республикын гигант —Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой алдарта коллектив улаан ягаан тугуудые үргэн, талмай дээрэ гаража ерэбэ. Тэдэнэр Железнодорожно районой ажалшадай жагсаалые толгойлно. Орденто заводой коллектив Майн 1-нэй һайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаа. Заводой зэд шудхалгын цех апрель һарынгаа түсэбые 124 процент дүүргээ. Ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхын, түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө хүдэлмэришэдэй өөһэдынь үүсхэлээр дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй залиршагүй хүсэн үдэр ерэхэ бүри үргэдэн шангадана. Жэшээтэ ажалаараа суурхаһан түрүүшүүлэй тоо олошорно. Мүнөөшье энэ Майн 1-нэй жагсаалда ПВЗ-гэй хүдэлмэришэдэй дунда ажалдаа шалгарһан алдарта нүхэдүүд—Е. Г. Курочкин, ахалагша мастер Г. С. Сергеев, мастер Д. М. Филипенко, залуу хүдэлмэришэн М. Чимитов болон бусад ябалсана.

ПВЗ-гэй колоннын һүүлээр Улан-Удын депогой хүдэлмэришэдэй тэгшэ һайхан жагсаал талмай дээрэ гаража ерэбэ. Депогой солото машинист Павел Иванович Зубкус, Алексей Степанович Сурмилов, машинистын туһалагша Мухин гэгшэд колоннын түрүү зэргэдэ ябана.

Промышленность болон барилгые хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые манай республикын ажалшад халуунаар дэмжэжэ, өөһэдынгөө дурадхал һанамжануудые оруулжа байна. Улан-Удын депогой болон станциин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад мүн өөһэдынгөө үнэтэ дурадхалнуудые оруулһан байна. КПСС-эй Центральна Комитедэй хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые нэгэн дуугаар һайшаанабди гэжэ тэдэнэр республикын ажалшадай үмэнэһөө мэдүүлнэ.

Майн һайндэрые Улан-Удэ станциин зургаадахи вагонно участогай коллектив амжалта ехэтэйгээр угтаа. Майн Нэгэнэй жагсаалда ябаһан хүдэлмэришэд нүхэд Солдатов, Калошин, Яковлева, слесарьнүүд Маркушин, Васильев, түмэршэ дархан Черненко болон бусад үдэр бүриингөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. «Советскэ транспортын хүдэлмэришэд! Ашаануудые һаадгүйгөөр зөөхэ ябадал хангагты! Пассажирнуудые хангалгаяа улам һайжаруулагты! Шэнэ техникэ оролдосотойгоор нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгты!»—гэһэн уряал үгэнүүдэй дуулдахада огсом шанга «Ура» хашхаралдаан болоно.

Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн үргэн уужам талмай дээрэ манай столицын Городской районой ажалшад гаража ерэбэ.

Энэ жагсаалые шэлэй механизированнэ заводой суута коллектив толгойлно. Энэ завод дүрбэн һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Шэлэй заводойхид улаан ягаан тугуудай дундуур Коммунистическэ партиин болон Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүдые дээрэ үргэжэ ябанад. Мүн өөһэдынгөө эрхим хүнүүдэй — залуу хүдэлмэришэн Н. Д. Черепанов, үнинэй мастер Ф. В. Жуков болон бусадай дүрэ портредүүдые гартаа барижа ябана.

Һайндэрэй жагсаал улам һүр жабхалантай боложо, хүгжэм дуунай аялганууд холо хүрэтэр сууряатан дуулдана. Майн 1-нэй уряануудай суранзан хурса үгэнүүд талмай дээгүүр зэдэлнэ.

Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараһан, Городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй болон партиин горкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн «Механлит» заводой хүдэлмэришэд талмай дээрэ гарана. Тэдэнэй урда туг намилзуулһан мотоцикл үнгэрөө. Энэ тугые тус заводой коллектив эршэтэ ажалаараа шалгаржа абаһан байна.

«Механлит» заводой коллективэй колоннын дунда гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн автомобиль аалихаар дүүлин гарана. Тэрээн соо барагдашагүй ехэ баяртай үхибүүд бишыхан гарнуудаа дээшэнь үргөөд, согтой дулаан нюдөөр энеэбхилэн һуунад. Трибуна дээрэһээ баярай юрөөлнүүд үхибүүдтэ зорюулагдана.

Урадхал һайхан гол мүрэн мэтэ олон хүн зонтой баярай жагсаал талмай дээгүүр таһалгаряагүй гаража байна. Городской районой промышленна предприятинууд һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтаа. Продукци үйлэдбэрилэн гаргаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 107 процент дүүргэһэн байна.

Талмай дээгүүр «Бурмонголстрой» трестын барилгашад, «Забайкаллес» комбинадай модошод, судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд, Сэлэнгын пристаниин уһанзамшад омог дорюун алхамаар Улаан тугуудаа дээрэ үргэн гарана.

Эдэ предприятинуудай һүүлээр олзоборилгын кооперацинуудай, нютагай промышленностиин, коммунальна ажахын, эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэришэд хойно хойноһоон һубарилдан гаранад. Тэдэнэй дунда согтой солбон хатар зугаа, баярай үгэнүүд зэдэлнэ.

Соёл культура ба элүүр энхые сахилгын эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд трибунын хажуугаар гаража харагдана. Манай республикада маяг түхэлөөрөө национальна, удхаараа социалистическэ соёл культура үдэрһөө үдэр бүри һалбаран хүгжэжэ байна. Мүн соёл культурын сог гуламтанууд олошорно. Энэшье жэлдэ республикын хото хүдөө нютагуудаар 30 гаран клубууд, хэдэн библиотекэнүүд, олон тоото культбазанууд, улаан булангууд шэнээр баригдаха юм.

Культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд арадай демократиин оронуудай болон ахадүү коммунистическэ, хүдэлмэришэдэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүдые хүндын ёһо гуримаар үргэн ябана. Эб найрамдалай нангин хэрэгтэ үнэн сэхэ байһанаа дахинаа элишэлэн гэршэлнэ.

Мүнөө хаа хаанагүй залуушуулай жабхаланта һайхан найр—фестивальда бэлэдхэл үргэнөөр ябуулагдажа байна. Хэдэн мянган залуушуул, уран бэлигтэй омог солбон хүбүүд, басагад унаһан малгайгаа абангүйгөөр энэ гайхамшагта һайндэртэ бэлэдхэнэ.

Республикын литературын болон искусствын хүдэлмэришэдэй урда илангаяа харюусалгатай зорилго табигданхай. Юуб гэхэдэ, 1959 оной эхеэр бурят-монгол литература болон искусствын декада Москвада болохо ха юм. Энэ айхабтар ехэ хэрэгтэ эрхим һайнаар бэлэдхэхэ гээшэ тэдэнэй болон мүн бүхы манай олониитын хүндэтэ хэрэг болоно бшуу.

Талмай дээгүүр советскэ албан газарнуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд гарана. Баярай «Ура» хашхаралдаанууд замханагүй.

Городской районой ажалшадай хүсэтэ жагсаалые манай столицын дээдэ болон дунда һургуулинуудай 3 мянган студентнэрэй зэлэ татаһан колонноннууд дүүргэбэ. Түрүүлэн зооветеринарна институдай студентнэр жагсаалда ябана. Энэ институт жэл бүри хэдэн арбаад зоотехнигүүдые, ветеринарна врачуудые бэлэдхэжэ, хүдөө ажахыда эльгэнэ. Энэ хабар түрүүшын бүлэг эрдэмтэ агрономууд институдые дүүргэжэ гараа.

«Эрхим баян—эрдэм бэлиг»—гэжэ манай арад зоной хэлсэдэгынь зүйтэйл юм даа. Советскэ студентнэр эрдэм ухаанай орьёл үндэр тээшэ үсэд шангаар шармайн зорино. Талмай дээрэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ пединститудай студентнэр болон багшанар олоороо гаража ерэбэд. Һайндэрэй урда тээхэнэ институдай дэргэдэ бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай мүнхэ дурасхаалда зорюулагдаһан памятник нээгдэһэн юм.

Майн 1-нэй жагсаалда эбтэй эмхитэйгээр гараһан советскэ студентнэр бүхы арадтайгаа хамта Коммунистическэ парти болон Советскэ правительстводаа заха хизааргүй дуратай байһанаа эли тодоор элишэлэн харуулба.

Соведүүдэй талмай дээгүүр манай столицын Пригороднэ районой ажалшад олоороо гаража ерэбэ. Жагсаалай түрүү зэргэдэ сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд ябалсана. Эдэнэрэй колонно гоё һайнаар шэмэглэгдэнхэй. Республикын сэмбэ нэхэгшэд район доторхи предприятинуудай дундаһаа Майн 1-нэй жагсаалай түрүү зэргэдэ ябаха зол хубида хүртэхэ ёһоороо хүртөө. Тэдэнэр май һарынгаа түсэбөөр хэдэн арбаад мянган метр һайн шанартай сэмбэ, драп болон бусад бүд нэхэжэ гаргаа. Майн 1-нэй урда тээ манай сэмбэ нэхэгшэд костюм оёхо трико бүд шэнээр үйлэдбэрилэн гаргажа республикынгаа ажалшадые баясуулба. Сэмбэшэдэй дунда фабрикын түрүү хүнүүд—Шабер, Брадинцева, Гордеева, Габитова болон бусад ябалсана.

Талмай дээрэ Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд эмхитэйгээр гаража харагдана. Тэдэнэр ажалшан арадай агууехэ багша Владимир Ильич Ленинэй томо һайхан портредые мандуулан ябана. Мүн улаан бүдүүд дээрэ уряал үгэнүүд яларна. «Советскэ Союзай ажалшад! Агууехэ Октябриин 40-дэхи жэлэй ойн хүндэлэлдэ арадай ажахын 1957 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгты!» — гэһэн үгэнүүд толорно.

Майн урда тээхи мүрысөөндэ модоной заводойхид 4 һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн юм.

Улан-Удын мелькомбинадай, мебельнэ фабрикын болон Пригороднэ районой бусадшье промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдэй колонноннууд хойно хойноһоон һубарилдан гарана.

Манай республикын томохон предприятинуудай нэгэн Улан-Удын мяханай комбинадай коллективэйхид талмай дээрэ гарана. Эрхим түрүү хүдэлмэришэдынь гартаа союзна республикануудай, арадай демократиин оронуудай тугуудые хүндэтэйгөөр үргэн ябана. Сортоотой дорюун хүгжэм доро солбон хүнгэн алхамаар комбинадай физкультурнигууд гарана. Удаань «Кооптруд» болон «Кооператор-комсомолец» гэжэ олзоборилгын артельнүүдэй коллективүүд, модо урадхуулгын конторын ба Пригороднэ районой бусадшье предприятинуудай хүдэлмэришэд. Улаан тугуудые, уряа лозунгнуудые дээрэ үргэн олоороо гарана.

Манай Бурят-Монголой столица —Улан-Удэ городой ажалшад Майн 1-нэй баясхаланта жагсаалые барагдашагүй ехэ баярай оршон байдалда үнгэргэжэ, түрэл Коммунистическэ партидаа, Советскэ правительстводаа үнэн сэхэ байһанаа дахинаар гэршэлэн харуулба. Мүн партиин XX съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, коммунизмын илалта тээшэ хүсэн түгэлдэр алхамаар урагшаа дабшажа байһанаа харуулаа.

Ажалшадай уласхоорондын һайндэр—Майн 1-дэ Улан-Удын ажалшад Соведүүдэй талмай дээрэ.

Улан-Удэ городой ажалшад Соведүүдэй талмай дээрэ.

А. Мантаевай фото.

Б. БАЗАРОН

Майн нэгэн

Дэлхэйн нармай
Дэбисхэр дээрэ
Маша һайхач
Манай угтамжа —
Майн нэгэн
Мандаг ехээр!

Ургамал дайда
Уняраа татажа,
Нойргүй һэргэнэл.
Ногоорхо сагай
Эхин ээлжээ —
Энээни магтанам.

Шунахай дайсан
Шуухиран хүлзөөд,
Шүдөө зуужа,
Шүлһөө татана.
Майн нэгэн
Мандажал байна.

Хуурай түбиин
Жиирэй ажалшан
Туг хюураар
Толо татажа,
Ушаралта Майгаа
Угтажа байна.

Богоол зарса
Болоһон түмэнэй
Бодолоо ниилэһэн
Бусалма тэмсэл
Дэлгэрэн бадаржа,
Дэлхэй дүүрэбэ!

Хэжэнгэ

Аймагай центртэ, мүн бүхы колхозууд, предприяти, эмхи зургаануудта уласхоорондын һайндэр — Майн Нэгэндэ зорюулагдаһан баярай суглаанууд үнгэргэгдэбэ. Аймагай центртэ—Культурын байшанда үнгэргэгдэһэн баярай суглаанда колхозууд, предприятинуудай түрүүшүүл хабаадалсаа. Майн урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ оролсоһон һаалишад абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Бальжинимаева долоо һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө 1500-гаад литр һү һаажа, аймагай һаалишадай дунда түрүү һуури эзэлээ. Тэрэшэлэн тус колхозой һаалишан Банзаракшеева, Гунцынова, мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Валентина Шкедова, «Заветы Ильича» колхозой һаалишан Анна Васильевна Афанасьева болон бусад долоо һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000-гаад гаран литр һү һаажа, Уласхоорондын һайндэрые угтаба.

Мүн аймагай колхозууд, предприяти, эмхи зургаанууд болон һуралсалай газарнуудаар олон зоной хабаадалгатай баярай суглаанууд үнгэргэгдөө.

Иволга

Хаа хаанагүй, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүд, Улаан тугууд, уряа лозунгнууд үлгөөтэй байна. Эндэхи ажалшад Майн Нэгэнэй һайндэрые хүхюу һайнаар, сэнгэлигээр үнгэргэбэ.

Апрелиин 30-най үдэшэ аймагай Культурын байшанда олон зоной хабаадалгатай баярай суглаан болоо. Майн Нэгэнэй һайндэртэ зорюулагдаһан суглаанай һүүлээр «Кожевник» гэжэ олзоборилгын артелиин уранһайханай самодеятельностиин коллектив һонирхолтой концерт харуулаа.

Тэрэшэлэн аймагай колхозууд, предприяти, эмхи зургаануудта баярай суглаанууд үнгэргэгдэһэн, кинокартинанууд харуулагдаһан байна.

Кяхта

Эндэхи ажалшад апрелиин 30-най үдэшэ аймагай Культурын байшанда олоороо сугларжа, Майн Нэгэнэй һайндэртэ зорюулһан баярай суглаа үнгэргөө.

Аймагай ажалшад Майн Нэгэнэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, һайндэрые ажалай шэнэ бэлэгүүдээр угтаба.

Уласхоорондын һайндэр—Майн Нэгэндэ зорюулагдаһан баярай суглаанууд Кяхта городто, МТС, совхоз, колхозууд болон предприятинуудаар үнгэргэгдөө.

* *

Тэрэшэлэн һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаанууд Курумканда, Баргажанда, Баунтада, Яруунада, Хоридо, Ахада болон республикымнай бусад аймагуудаар боложо үнгэрһэн байна.

В. И. Ленинэй эгүүридэ мүнхэ һургаал манние зоригжуулна

Манай редакциин даалгабаряар уранзохёолшо Чимит-Рыгзен Намжилов, Ниитын Наукануудай академиин аспирант Д. Лубсанов КПСС-эй үнинэй гэшүүн М. М. Сахьяноватай уулзажа. В. И. Ленин тухай тэрэнэй дурасхаалые бэшүүлжэ абаһан байна. Замдаа удаараад, Владимир Ильичын түрэһэн үдэрэй номерто гаража шадаагүй дээрэһээнь нүхэр М. М. Сахьяновагай дурасхаалые мүнөөдэрэйнгөө номерто толилбобди.

[В]ладимир Ильич Ленин... Энэ [нэ]рэ нэрэ ямар ехэ зориг, һайн [...]ан сэдьхэл түрүүлдэг бэ! Ма[най] Коммунистическэ партиин, [м]ин арадай агууехэ багшые анха [...]үн 40 жэлэй саана хараһан, [...]хэлэхыень шагнаһан байнаб. [Вла]димир Ильичын 1917 оной ап[ре]лиин 3-да хилын саанаһаа буса[...]ынь, Петроградай Финляндска [вокз]ал дээрэ угталсаха ехэ зол [...]и намда тудаһан байна. Влади[ми]р Ильичын һуужа ябаһан поезд [...]шэлэн ерэхэнь гэһэн мэдээн [рев]олюционно Петроградта түргэн [т]аршоо һэн. Тэрэ үдэшэ городой [...]ы районууд Ильичые угтахын [...]а түлөөлэгшэдөө эльгээһэн бай[...]. РСДРП(б)-гэй райкомой сек[рет]арьяар минии хүдэлжэ байһан [...]одской 2-дохи районой ажал[ш]тугуудые бараад Финляндска [вокз]ал ошоһон юм. Хүндэтэ баг[ш]аа ерэхые хүлеэн ядажа бай[...]зоң вокзалай дэргэдэхи тал[б]айгаар дүүрэн суглараа бэлэй. [Иль]ичые угтахаяа манай районһоо [...]шэдтэй хамта ябалсажа, вок[зал]ай перрон дээрэ гаранхай бай[...]. Поездынь нэгэ бага гээгдэн та[...]д ерээ һэн. Уданшьегүй Лени[н]е хараа бэлэйбди. Владимир [Иль]ич ехэ баяртайгаар сэдьхэлээ [...]олэд гэһэн янзатайгаар манай [ма]ршалгада харюусан, бидэнэй [...]ан шеренгиин хажуугаар ба[...]ти гараа үргэнхэй амаршалһаар [...]аһыень һананаб. Бидэ бүгэдэн[...]тон дүтэ һанагдадаг багшаяа [х]арахадам, юрын жирэй хүн бай[...]і һэн. Сэсэн мэргэн һургаалнуу[д]раа намайе политическэ үзэл [ба]олтой болгоһон, большевик [...]тиин зэргэдэ жагсааһан энэ [...]хамшаг аад, жирэй хүниие [...]ойрхоно хараха золтой бай[г]даа ехын ехээр баясаа бэлэйб.

[...]Подполидо байжа хүдэлөөшэд, [...]тиин жирэй хүдэлмэрилэгшэд [...]ынэр Ильичын политическэ бо[...] теоретическэ статьянуудай [...]лэгдэһэн нюуса партийна но[...]дые абажа ходо уншадаг, ре[вол]юционно теори шудалдаг бай[...] үе һанаандам ороодхибо. [Иль]ичын хэлэһэн үгые шэхээрээ [ша]гнахада, тэрэнэй хүтэлбэри до[...] партимнай революциин шухала [ас]уудалнуудые шиидхэдэг боло[...]ынь гэжэ һанахада, ехэл баяса[ша]лтар байгаа бэлэй. Ильичын үгэ [...]ахые анха түрүүн Финляндска [вок]залдахи митинг дээрэл дуулаа [бэ]лэйб.

[...]Манай райкомһоо ерэһэн бусад [...]эдтэйгоо хамта митингын һүү[...]эр партиин Петроградска, мүн [Це]нтральна Комитедэй байһан [Кш]есинскын ордон ошоо һэмди. [В.] И. Ленин партийна эдэбхитэд[...] уулзахаяа тус ордондо ерэһэн [бэ]лгаа. В. И. Ленин тэндэ суглар[с]ан Петроградай хүдэлмэришэд [бол]он солдадуудай үмэнэ тэрэ ор[д]оной балкон дээрэһээ үгэ хэлээ [һэ]н.

В. И. Ленин тэрэ һүниндөө Пет[ро]градска партийна организациин, [мү]н большевигүүдэй бүхэроссий[ск]а суглаанда ерэһэн зарим томо [па]ртийна организацинуудай тү[л]өөлэгшэдтэй хөөрэлдэһэн юм. [Би]дэ сугларагшад ордоной ехэ [за]л соохи ута столой дэргэдэ [Иль]ичые тойроод һуугаа бэлэй. [Тэ]рэнэй дунда биишье нэгэ хүнтэй [ну]т стул дээрэ хашалдажа һуу[ба]д, Ильичын хэлэһэн үгэ бүхэ[н]ие алдангүй шагнаһанаа, нюу[р]ыень шэртэн хараһанаа һананаб. Пломботой вагон соо һуужа, [Шв]ейцарска Германи соогуур га[раад], хэдэн олон бэрхэшээлнүүдтэй ушарһаар эхэ орондоо бусаһан тухайдаа В. И. Ленин хөөрөө һэн. Удаань нютаг нютагта боложо байһан революционно хэрэгүүд тухай, хүдэлмэришэд, таряашадай ямар асуудалаар һонирходог байһан тухайда хэдэн партийна организацинуудай түлөөлэгшэд тобшохоноор мэдээсээ һэн. Владимир Ильич суглаанай түгэсхэлдэ үгэ абаад, революциин үедэ партиин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай хэлээ бэлэй. Апрельскэ тезисүүд соо хэлэгдэһэн һургаалайнгаа гол зорилгонуудые — буржуазно-демократическа революциие социалистическэ болгоң хүгжөөхын тула большевигүүдэй бэелүүлхэ программые—Ильич үгэ соогоо тодорхойлжо үгөө һэн.

Партиингаа хүтэлбэрилэгшэтэй уулзажа, саашадаа хэхэ юумэн тухайдаа мэдээд, социалистическэ революциин агууехэ хэрэгүүдээр зоригжоод, апрелиин 4-нэй үглөөгүүр тараа һэмди. Бүхэли һүниндөө суглаанда һуубашье, эсээгүй, һэргэлэн хүхюутэй зандаа Петроградай үргэн уужам, хүнгүй хоножэн үйлсэнүүдээр бусаа һэмди. Үүлэгүй сэлмэг огторгойдо наранай мандаха ойртожо байһан тэрэ үе манай илалтын һүлдэ тэмдэгэй түхэлтэй байгаа бэлэй.

Удаадахи үдэрнүүдтэ Петроградай олон районуудаар митинг, суглаанууд боложо, Владимир Ильичын үгэ хэлэхыень оло дахин хараһан, шагнаһан байнаб. Багшынгаа хэлэһэн үгэ бүхэниие ойлгожо абаха гэжэ оролдодог байгааб. Петроградска, мүн Бүхэроссийска апрельскэ партийна конференцинүүдтэ байлсажа, Ильичын хэлэхые шагнаха, өөрыень хараха зол намда баһа тудаа һэн. Хэдэ хэдэн асуудалнуудаар Ильичдэ хандаха, зүбшөөл заабари абаха гэжэ оло дахин һанаһан байгааб. Теэд, Ленилдэ сэхэ хандахаяа халажа ядаһандаа мүнөө гэмшэдэгби. Владимир Ильичтэй нюур нюурааraa уулзажа хөөрэлдөөшьегүй һаа, тэрэнэй эгүүридэ мүнхэ һургаал, арюун һайхан жэшээнь минии замые заагша одон, партиин хэрэгэй түлөө тэмсэлдэм зоригжуулагша агууехэ хүсэн болоһон юм.

Манай партиин гайхамшагта теоретик, агууехэ багша Владимир Ильич Ленин даруу номгон, залан сэхэ зантай, манай ороной хүдэлмэришэн, таряашан бүхэндэ тон дүтэ, хүндэтэй хүн байгаа. Агууехэ Ленинэй сэсэн мэргэн һургаалынь мүнөө бүхы дэлхэйн ажалшадые эб найрамдалай, демократиин болон социализмын түлөө тэмсэлдэ зоригжуулна.

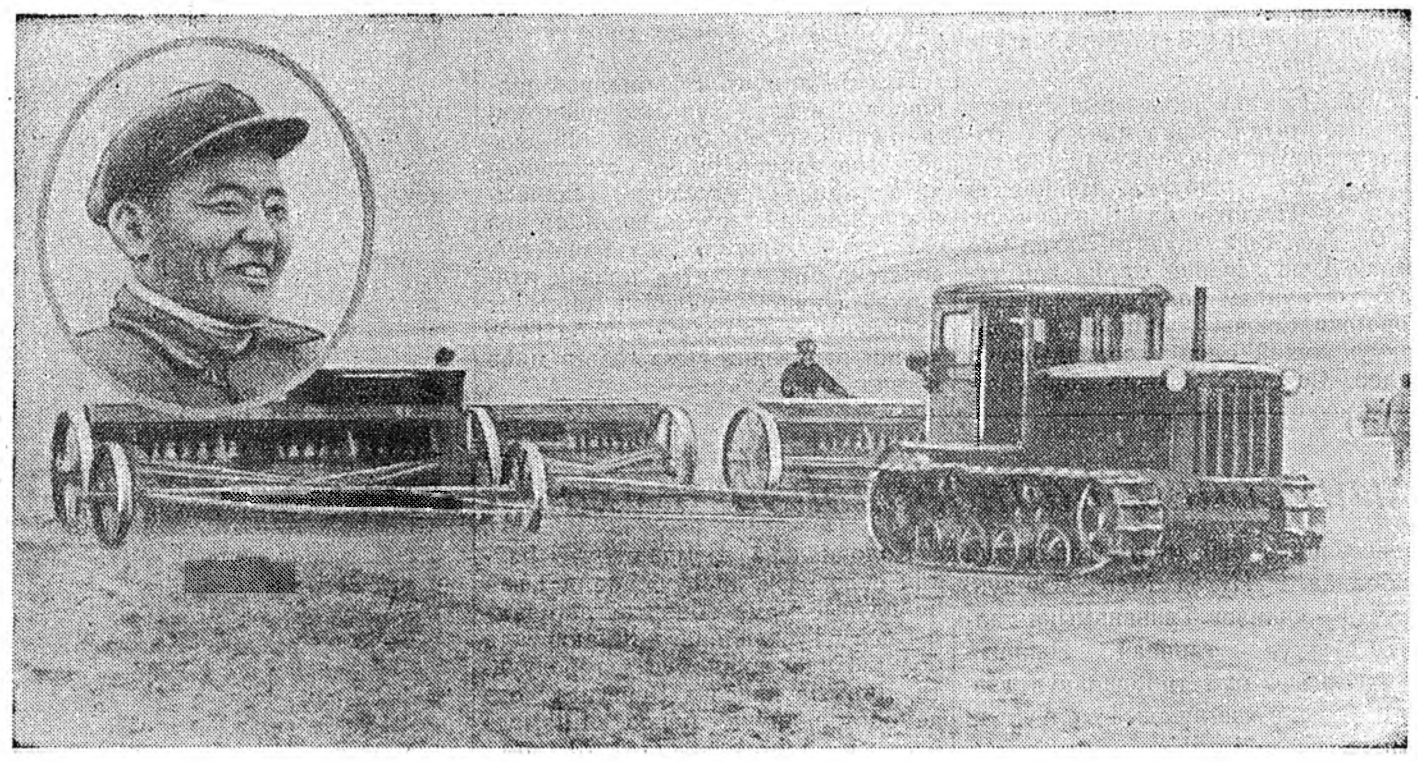
Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин ашаар сүлөөлэгдэһэн бурят-монгол арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр автономно советскэ социалистическэ республика тогтоогоод, манай ороной бусад арадуудтай гар гарһаа барилсан ябажа, Ленинэй зааһан замаар коммунизм байгуулалсажа байна.

Ленин багшынгаа барагдашагүй баян, гүн гүнзэгы удхатай зохёолнууд, заабаринуудые шудалжа, ниитын хүгжэлтын хуули ёһонуудые бүри һайнаар ойлгохо, саашадаа үшөө габшагайгаар, үрэ ехэтэйгээр ажаллаха ёһотойбди.

М. М. Сахьянова, 1916 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

НҮХЭД ТРАКТОРИСТНУУД! Халаан бүхэнэйнгөө даабариие үлүүлэн дүүргэжэ, хабарай тарилгые богони болзорто үнгэргэе

* * *

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хорион МТС-эй комсомол — тракторист Аюржана Жановай тракторна агрегат эндэхи Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хабарай тарилга эршэмтэйгээр хэжэ байна. Энэ агрегат халаан соогоо 35—40 гектар тарина. (Нормонь 30 гектар).

З. Веснинагай фото.

Тарилгаяа һайнаар хэбэлнай һайн ургаса абтаха

Урдань аймаг соогоо томо колхозуудай нэгэн Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо Баргажанай МТС-эй хоёр тракторна бригада хүдэлмэрилдэг байгаа. Машина, тракторнуудаа һайнаар ашаглаха ба абаһан продукциингаа үнэ сэнгыень химдаруулхын зорилгоор мүнөө жэл эдэ бригаданууд томодхогдоһон байна.

Мүнөө бригадамнай хүнүүдэй, техникыншье талаар бэхижэнхэй. Тиин тарилга ба хуряалгын түргэн болзор соо дүүргэгдэхэ хүдэлмэринүүдые графигай ёһоор, хаһа сагтань хэхэ аргатай болообди. Бригадамнай 15 трактортай, гушаад механизаторнууд 3 звено боложо, Зүүн Хүнтэй, Разгон, Тунген гэжэ газарнуудта байрлаад, мүнөө тарилгын урдахи хүдэлмэринүүдые ябуулжа байна. Минии туһалагшад Х. Гашинов (тракторист), О. Раднаев (комбайнер) нэгэ нэгэ звено даажа абанхай.

1957 ондо манай бригада 15 мянган гектар зөөлэн хахалалга хэхэ байна. Ганса мүнөө хабар 3 мянган гектарһаа үлүү ороохото культура, 500 гектар кукуруза тариха, 300 гектар шэнэ газар элдүүрилхэ, Мальцевай аргаар 1700 гектар пар хахалха байнабди. Манай механизаторнууд ганса тарилга хэхэ, таряа хуряаха хүдэлмэрээ хараад байхагүй, харин тарян ажалай бүхы хүдэлмэриие дүүргэлсэхэһээ гадна, мал ажал дээрэ горьтой туһаламжа үзүүлхэ байна. Мүнөө зарим тракторнуудынай поли дээрэ наг шэбхэ зөөнэ, Разгоной ба Тунгенэй уһалууриин системэнүүдые заһабарилга дээрэ хүдэлмэрилнэ.

Манай механизаторнууд мүнөө ороохото, тэжээлэй культурануудай, хартаабха болон овощиин һайн ургаса абаха зорилготойгоор хүдэлмэрээ эмхидхэнэ. Хэрбээ нёдондо гектар бүриһөө дунда зэргээр оройдоо 3 центнер ороохо тарян хуряагдаһан байгаа һаань, мүнөө жэл 10 центнерһээ доошо бэшые абаха гэжэ хараалнабди. Хайшан гээд ургасаяа эрид дээшэлүүлхэ байнабибди гэхэдэ, Мальцевай аргаар хахалагдаһан 1300 гектар пар дээрэ түрүүшынхеэ тарилга хэхэ, Тунген гэжэ 500 гектар уһалагдадаг газарта ороохото ба тэжээлэй культурануудые тариха, Разгондо 300 гектар шэнэ газар элдүүрилхэ, мүн тарилгын ба таряа хуряалгын хүдэлмэринүүдые хаһа саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэхэ байнабди. Мүнөө 1300 гектар тарянай газар дээрэ шииг нойто тогтоохо хүдэлмэри 2 хоног соо дүүргэгдэв. Тиин дулаан боложо, тарилга хэхэ таатай сагые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтабабди.

Манай бригадынхидай абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай һайн бэлэгтэйгээр угтахань лабтай.

Гомбо Раднаев, Курумканай аймагай Баргажанай МТС-эй № 8 тракторна бригадын бригадир.

Полевой хүдэлмэриин түрүүшын үдэрнүүдтэ юун һаад болоноб

Манай комплексно бригада 500-гаад гектар хахалагдадаг газартай багашаг бригада юм. Бригадымнай газар Зэдэ голой хойто бэеэр, Бургалтайн МТС-эй хаяа хадхан үргэлжэлдэг.

Бригада хабарай тарилгада хаһа соогоо бэлдээ. Үрэһэн сэбэр, хороор угаагдаһан, нара. һалхинда шанаржуулагдаһан байна. Тракторна бригадада хүдэлмэрилхэ хүнүүдые, мори унаа сүм үгтөө.

Бригадын поли дээрэ хүдэлмэрилхөөр 4 трактор гаранхай. Тэдэ трактор олон гектар пар хахалаа, борнойлоо, лущени хээ. Гэбэшье, шанар муутайгаар газар элдүүрилнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Тэдэнэй зариманиинь эбдэржэ, урагшаа ябанагүй. Хахалһан парайнь гүйхэн байһан дээрэһээ, хэһэн хүдэлмэрииень голожо, саашадаа тиимээр хүдэлмэрилжэ болохогүй тухайнь мэдүүлээбди. Баһа нэгэ, «СТЗ-НАТИ» трактор поли дээрэ гараад, хэдэн үдэр соо юумэ хэнгүй зогсоно. Энэ хадаа МТС-эй трактораа шанар муутайгаар заһабарилһаниие гэршэлнэ. Бургалтайн МТС-эй дирекци энээндэ анхаралаа багаар хандуулна гэхэдэ зохино.

Колхозой правлени ургасын түсэб буруугаар зохёоно. Колхозой бусад гурбан бригадануудай эдлүүриин газар Зэдэ голой урда бэедэ, ган гасуур мэдэхэгүй, хүбхэ хүхир һайн шоройтой газар юм. Таряата, Дурен гэхэ мэтын тэдэ бригадануудай газар гектарай 24 центнер хүрэтэр ургаса алдуугүй үгэдэг байха. Тиихэдэ манай бригада газараар тэдээндэ хүрэхэгүй гээшэ. Халтад гээ һаал, гандан алдадаг. Гадна, тарянай газар үтэгжүүлхэ арга манда үгы. Юуб гэхэдэ, малай гүүртэ, отара бригадын полидо ойро тойрон үгы. Хэды тиимэ болобошье, бүхы бригаданууд ургасын талаар адли түсэбтэй байдагбди. Хэрбээ бидэнэрэй түсэбөөр хараалагдаһан 11 центнер таряа арай шамайхан, бүхы хүсөөрөө абахадамнай, бусад бригаданууд тэрэ түсэбые хилбарханаар, ехэ хүсэ гаргангүйгөөр дүүргэжэ шадаха байна. Газар газарайнгаа шанарые хаража, ургаса абаха даалгабари манда үгтэдэг байбал таараха байгаа.

И. Злыгостев, Ториин аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой комплексно 3-дахи бригадын бригадир.

☆

Хара тарян таригдажа дүүрэбэ

ИВОЛГА. «Улаан Оронго» колхозой нэгэдэхи комплексно бригадынхид Саянтын МТС-эй механизаторнуудтай хамта эртын тарилгые 8—10 үдэрэй турша соо дүүргэхэ уялга абаһан юм.

Тракторист Дондок-Цырен Раднаев «ДТ-54» трактороар гурбан сеялкэ шэрэжэ тарилга хэхэ зуураа, үдэрэй 32 гектарай орондо 35—38 гектар тарина. Коммунист Раднаевтай хамта сеялкэшэн—комсомолшууд В. Будаев, В. Ленхобоев, В. Сабадаев гэгшэд ёролдосотойгоор ажаллажа, тарилгые эрхим һайн шанартайгаар хэжэ байна.

Мүнөө үедэ 600 гаран гектар хара тарян таригдаба. Эдэ үдэрнүүдтэ шэниисэ таригдажа дүүрэхэ юм.

Р. Бимбаев.

Тарилгада жэгдэрэн оробо

Цагаан-Усанай МТС-эй харьяата колхозуудта тарилга эхилээд, түлэг дундаа ябажа байна. Кагановичын нэрэмжэтэ колхоздо мянга шахуу гектар газарта эртын тарилга хэгдэбэ. Эндэ хүдэлдэг 8-дахи тракторна бригадын (бригадирынь нүхэр Д. Базаржапов) механизаторнууд 584 гектар газарта тарилгые хэрээһэлүүлэн хэһэн байна.

Г. Стрижов.

Республикын колхозуудта хабарай тарилгын, пар хахалалгын ябаса тухай

1957 оной майн 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Ороохото культурануудай тарингдаһаниинь	Пар хахалалга	10 хоног соо хахалагдаһаниинь (гектараар)
Баргажанай	—	—	—
Хүнтэйн	—	—	—
Бичурын	28,3	10,2	862
Б.Куналейн	23,9	5,6	291
Охин-Булагай	29,5	11,5	872
Цагаан-Усанай	12,6	29,3	1442
Үшөөтэйн	13,7	74,4	2773
Эгэтын	—	—	—
Нарһатын	—	—	—
Курбын	—	20,8	—
Ново-Брянска	21,8	19,5	988
Кабанскын	—	—	—
Темлюйскэ	1,3	3,4	127
Е.-Кударын	13,9	23,2	1075
Хамнигадайн	4,2	4,5	195
Погранична	—	30,0	1934
Гашейн	0,2	21,7	1666
Хонхолойн	0,1	15,9	1464
Суулгын	—	28,3	2059
Сэлэнгын	0,8	35,8	1975
Сүхын	1,6	38,6	2287
Тарбагатайн	21,7	37,1	2514
Жиримэй	1,1	42,6	1898
Е-Куналейн	20,5	34,8	1487
Түнхэнэй	—	—	—
Хэрэнэй	—	1,5	73
Хориин	26,6	3,0	217
Хэжэнгын	0,5	34,5	2641
Чесаныи	0,6	9,2	486
Закаменай	7,3	28,5	665
Ториин	11,4	15,9	779
Бургалтайн	—	22,2	—
Иволгын	9,8	43,8	723
Саянтын	11,1	73,3	2060
Итанцын	1,9	4,5	147

Цынгуновтанай магтаалта ажал

[19]55 оной эхеэр «Коммунизм» [кол]хозой правленидэ Цынгунов [Вас]илий гэжэ хүбүүн һамгантайгаа [ерэ]һэн. Тиихэдээ «түмэр замай [тран]спорт дээрэ хүдэлжэ байһа[н]. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска, [...]рска Пленумүүдэй тогтоол[н]уудтай танилсаад, колхоздо оро[хо г]эжэ шиидээбди, мал ажал дээ[рэ х]үдэлхэ хүсэлэнтэйбди, хонидой [ажал] дээрэ манние эльгээгыт» гэ[жэ г]уйһан байгаа.

[Т]эдэнэр отара дээрэ. Василий [хони]и адуулба, тиихэдэнь Цыпилма [...]ганиинь газаа тойрон байһан [...] хонидые харууһалба. Нэгэ хэ[...]оо хүдэлөөд байтарнь хонид [ху]ргалжа захалаа. Эндэ хүдэлмэ[ри...]хэ ха юм.

[З]алуу ханинар Василий Цыпил[ма] хоёр эндэ түрүүшынгээ туршал[га] гараба. Уданшьегүй колхозни[гууд] тэдэнэй хүдэлмэриие сэгнэжэ, [ха]лжэ шадаха, оролдосотой, ажал [...]гээ мэдэхэ, хонидоо һайнаар [ха]руһалха, бусадта жэшээ боло[хо] хүдэлхэ уладууд байна ха гэ[жэ] магтадаг болобо.

**

[Н]эгэтэ намар колхозой правлени Василий Цынгуновые ахалагша хонишон болгохо гэжэ шиидээд, тэрээндэ 527 хони даалгажа үгөө һэн.

Залуу ханинар эсэхэ сусахые мэдэнгүй, эршэтэй шангаар ажаллана. Сагай түргэншье ябаха гээшэнь. Мэдээгүй байтар малай үбэлжэлгэ ойртохо янзатай. Отарадань хэгдээгүй юумэн ехэ. Илангаяа хонидой туранхай байһаниинь Василий Цыпилма хоёрой һанаа зобоогоо. Хайшаншье гээ һаа хонидой хүшэ шадал үргэжэ, үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэй байба. Тиимэһээ һайн бэлшээридэ хонидоо адуулха гэжэ тэдэнэр шиидэһэн байна. Цыпилма хонидоо адуулба. Тэрэ үедэ зоотехник Иннокентий Ионович Носыревтой хамта Василий хонидоо харюулха гурим зохёогоо. Хонидые үглөө эртэ, наранай гараха һаа урид бэлшээридэ гаргаха, үдэшэ орой бэлшээриһээ оруулха гээшэ тэдэнэрэй хүдэлмэриин журам болонхой. Бэлшээридэ ябаһан хонид үдэртөө хоёр дахин уһалагдахаар хараалагдаһан байна. Цыпилма энэ хүдэлмэри гансаараа хэжэ хүшэ хүрэхэгүй байгаа. Юуб гэхэдэ, гүнзэгы худагһаа хэдэн зуугаад хүнэг уһа татажа гаргаха гээшэ амар ажал бэшэ ха юм. Тэрээндэ туһаламжа хэрэгтэй байгаа. Теэд Василиһаа ондоо хэн байхаб? Эдэ хоёр хонишод 2—3 үдэрөөр ээлжээлэн хонидоо адуулдаг. Бэлшээриингээ хаана һайн ногоотойе урьдшалан хараагүйдэ аргагүй. Василий морёо эмээллэжэ унаад, бэлшээри дээгүүрээ ябажа харадаг. Ээлжэлжэ, хэнэйнгээ хаагуур хонидоо адуулхые Цыпилмадаа заажа үгэдэг.

Тиихын хажуугаар байраяа үбэлдэ бэлэдхэхэ хэрэг гараба. Байрын шэбхэ сэбэрлэгдээгүй байба. Үбһэнэй хашаан, хонидые үбэл эдеэлүүлхэ клеткэ заһаха хэрэгтэй. Василида минутыншье сүлөө олдоногүй. Зүгөөр үдэшэ үглөөнь һамбаа олон, шэбхэ малтажа, хаамаг, хоройгоо заһана. Тэдэ хоёр бүхы хүсөөрөө хүдэлжэ, һамбаа һамбаандаа үрдилдэжэ байжа хүдэлөө. Тиигэжэ хэхэ юумэнэйнгээ урда гаранад.

Цынгуновтан түрүүшынгээ үбэлжэлгые иимээр угтажа, бэеэ даагаад үбэлэй хүйтэниие үнгэргэбэ.

Тэрэ үбэлынь хүйтэн байгаа. Һалхи, шуурган ходо болодог, саһан ехээр ородог байба. Тэдэ хүйтэн шуурган залуу хонишодто бага бэшэ бэрхэшээл асараа. Гээшье. һаа, тэдэнэр бэрхэшээлтэй тэмсэжэ, тэрэниие дабаа. Эдэнэрэй хүдэлмэриие юуншье һаатуулжа. шадаагүй. Үүрээр 40 градус хүйтэндэ Васили 2—3 мори хүллөөд, 20—30 километрын газарта тэжээл зөөжэ, малаа эдихэ юумээр таһалдуулбагүй. Тиихэдэ Цыпилма хонидоо адуулһаар лэ байгаа. Мартда хонидынь олоороо хурьгалжа эхилбэ. Сүүдхэдээ 15—20 хурьгад гараба. Зарим үдэрнүүдтэ хурьгадаа хээрэ абаха ушар тохёолдоо. Энэ үе хонин дээрэ хүдэлөөшэндэ эгээн бэрхэ, эгээн хүшэр хаһа болоно. Хонишод тэрэ үедэ постдо зогсоһон сэрэгшэд мэтэ һүни үдэргүй хонидойнгоо ойро ябажа байдаг. Хурьгашадай ажал эгээн хүндэ, эгээн шэмхэлүүр ажал ха юм. Зарим хонид хурьгадаа голожо, дүтэ табинагүй. Баһа эхеэ олохошьегүй хурьгад байдаг. Тиихэдэнь хурьгашад хонидоо тээгэллжэ хурьгыень абхуулха, эхыень олгуулха уялгатай. Хонишодой нюдэн хёрхо байха, эхэ хурьган бүхэниие заабол таниха зэргэтэй гээшэ. Энэ талаар Цыпилма һонор хурса байшоо. Тиимэһээ ахалагша хурьгашан болобо. Тэрэ 125 хурьга абажа, гарзалуулангүй түлжүүлээ һэн. Тэрэшэлэн отарадань хүдэлһэн хурьгашад Доржо-Ханда Данзанова, Цырен-Дулма Цынгунова гэгшэд һайнаар ажаллаа. Тэдэнэрэй үнэн сэхэ. оролдосото хүдэлмэриинь ашаар 1956 ондо отарань 509 гэхэ гү, али 100 толгой хонин бүриһөө 96 хурьга абаһан байна.

Хүшэр хүндэ, хүйтэн үбэлые амжалтатайгаар үнгэргэжэрхиһэндөө Цынгуновтанай һанаан нилээд амарба. Хонидоо хүшэ шадал һайнтайгаар ногооной шарай харуулаа. Тэрэ үедэ хонидойнь тоо 1036 толгой хүрэтэрөө олошороо.

Тэрэшэлэн 1956 ондо нооһо хайшалалгаар һайн үрэ дүн туйлажа гараа. Хонидой харууһалга шадамараар эмхидхэһэнэйнь ашаар отара 1290 килограмм гэхэ гү, али томо хонин бүриһөө. 2,650 килограмм нооһо хайшалһан байна. Тэрэнь колхоздо 29.750 түхэригэй олзо оруулаа. Тиигэжэ Цынгуновтан 1956 оной ажахын жэлые, түрүүшынгээ жэлые хонин ажал дээрэ үнгэргөө.

Туйлаһан тэдэ амжалтануудайнгаа түлөө Василий Цынгунов 1956 ондо аймагайнгаа болон республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадалсаха хүндэтэ эрхэ оложо, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Цынгуновай отара мүнөө жэл малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байха юм. Хонидынь тарган зандаа. Тэрэнэй отарада малынь гарзалнагүй.

Василий Цынгунов түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл шудалжа, ажалдаа хэрэглэнэ. Хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ арга богони болзор соо шудалаа. Энэ хадаа хонишодой шухала хэрэгынь мүн. Юуб гэхэдэ, түл һайнаар абахын тулада хонишод оролдосоёо гаргаха, ороооной кампаниие саг болзортонь шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ болоно. 1956 оной намар отарынгаа хонидые түрүүшынхеэ искусственна аргаар үрэжүүлһэн байха юм. Отара түсэбэй ёһоор 441 хурьга абаха байгаа. Мүнөө 350 хурьгад абтаад, түл абалга үргэлжэлһөөр. Цыпилма урда жэлэйхидээл адли хурьга абагшадыеударидана. Тэрэ эршэтэй шангаар ажаллана. Абаһан 110 хурьгадынь булта элүүр. Цыпилма энэ жэл 150 хурьга абаад нэгэшье толгойн гарзагүйгөөр түлжүүлхэ уялгатай.

Залуу хонишон Василий Цынгунов отара дээрэ үнэн сэхээр, шударгыгаар ажаллажа, бүхы колхознигуудай зүгһөө нэрэ хүндэ олоо. Бүхы колхознигууд тэрэниие ажалшадай депутадуудай Зэдын аймагай Советэй депутадта кандидадаар дэбжүүлжэ, үнэн сэхэ энэ хүнэй түлөө нэгэн һаналаар дуугаа үгэһэн байна.

* * *

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолдо харюу болгон, колхозойнгоо хонишодой дунда мүрысөө үүсхэгшэ болонхой. Энэ түүхэтэ үдэрэй хүндэлэлдэ хонишодой бригада 441 хурьга абажа түлжүүлхэ гү, али 100 толгой эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абаха, хамта дээрээ 14 центнер гэхэ гү, али томо хонин бүриһөө 3 килограмм ноохо хайшалха, ажахын жэлэй эсэс хүрэтэр хонидоо тураагүй, гарзалуулхагүй гэһэн уялгатайгаар ажаллана.

Залуу хонишон Василий Цынгуновай болон тэрэнэй бригадын хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһандань этигэхэ үндэһэ баримта бии гээшэ.

Ц.-Д. ЦЫРЕНОВ, Д. ЖИГМЫТОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. Ворошилов Хитадай Арадай Республикада айлшалжа байна

ПЕКИН, май 1. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын Түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дунай уряалаар ошоһон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Климент Ефремович Ворошилов арбан долоодохи үдэрөө Хитадта айлшалжа байна.

Климент Ефремович Ворошиловай айлшалга Хитадай болон Советскэ Союзай арадуудай таһаршагүй хани барисаатай байһыень тон элеэр харуулаа. Мүн майн нэгэндэшье Пекинэй ажалшадай Майн Нэгэнэй демонстраци энээн тухай эли тодоор гэршэлнэ. Тяньаньмынь гэжэ үргэн ехэ талмай дээгүүр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Климент Ефремович Ворошиловай, мүн Советскэ Союзай хүндэлэлдэ, тэрэшэлэн Хитадай, Советскэ Союзай арадуудай хани барисаанай хүндэлэлдэ һайн һайхан юрөөлнүүд таһалгаряагүйгөөр зэдэлээ.

Майн Нэгэнэй һайндэрые тэмдэглэхэдээ, хитад арад ахадүү советскэ арадта һайн һайхан бүхы хүсэлэнгүүдээ зорюулна. Һайндэрэй урда тээ Пекинэй элдэб районуудта болоһон суглаануудта Хитад Советскэ Союз хоёрой харилсаан тухай, коммунизм байгуулха хэрэгтээ Советскэ Союзай туйлаһан амжалтануud тухай олон хөөрэлдөөнүүд болоо. Советскэ Союзда зорюулагдаһан ехэ фото зурагууд, олон стенднүүд Пекинэй үйлсэнүүдтэ харагдана.

Климент Ефремович Ворошиловай Хитадта айлшалжа байһан тухай Хитадай хэблэл үргэн ехээр бэшэнэ.

Нүхэр Климент Ефремович Ворошилов Хитадай хүдэлмэришэн ангиин улам хүсэтэй боложо байһыень, советскэ арадай һайн сэдьхэлээр хитад арадта үзүүлһэн туһаламжань Хитадай газар дээрэ ямар үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэжэ байһыень, советскэ арадта хитад арадай ахадүүтэй ёһоор хүндэлэн хандадаг байһыень өөрөө ерэжэ хараба гэжэ «Хани барисаан» гэжэ газетэ майн нэгэндэ бэшээ.

Майн 1-ниие хилын саана һайндэрлэһэн тухай

Дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы түрүү хүн түрэлтэн советскэ арадтай хамта ажалшадай һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн 1-нэй һайндэрые хүхюун баяртайгаар үнгэргэбэ.

Арадай демократиин оронуудта олон түмэн хүнүүд Майн 1-нэй һүртэй демонстрацинуудые хээ.

600 миллион хүнтэй хитад арад Майн 1-нэй һайндэрые мүн лэ урма баяртайгаар угтаба. Аяар эртэ үглөөнһөө эхилээд, Пекинэй олон мянган ажалшад Тяньаньмынь гэжэ талмай руу һубарилдан ошоно. Тэндэнь Хитадай ниислэл хотын ажалшадай Майн 1-нэй демонстраци болоо. Талмайн хоёр хажуугаар Майн 1-нэй иимэнүүд уряалнууд харагдана: «Советскэ Союз түрүүтэй социалистическэ лагериин бата нэгэдэл мандаха болтогой! Манай агуу ехэ союзник—СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Климент Ефремович Ворошиловые амаршалнабди!».

Үглөөнэй 10 час. Хитадай Арадай Республикын Түрүүлэгшэ Мао Цзэдун, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов, КНР-эй Түрүүлэгшын орлогшо Чжу Дэ, Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ Лю Шао-ци, КНР-эй гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лай болон КНР-эй гүрэнэй бусад ажал-ябуулагшад, тэрэшэлэн К. Е. Ворошиловтай хамта ябалсаһан хүнүүд правительственна трибуна дээрэ гарана. Тэдэниие сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Айлшадай трибуна дээрэ Майн 1-нэй һайндэртэ уригдаһан хилын саанахи 46 ороной делегацинууд һуугаа.

Пекинэй арадай комитедэй түрүүлэгшэ Пын Чжэнь Майн 1-нэй митинг нээжэ, сугларагшадта амаршалгын үгэ хэлээ.

Пекиндэ болоһон Майн 1-нэй демонстрацида 500 мянга гаран хүн хабаадаа. Нүхэд Мао Цзэ-дун, К. Е. Ворошилов Тяньаньмынь талмай дээгүүр гараһан Пекинэй ажалшадые, мүн трибунанууд дээгүүр һууһан айлшадые халуунаар амаршалһан байна.

Хитадай бусад городуудташье Майн 1-нэй хүхюу баяртай демонстрацинууд болоо.

Польшын арад уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр—Майн Нэгэниие баяр ёһолололой оршон байдалда үргэнөөр тэмдэглэбэ. Апрелиин 30-най үдэр Варшавада баярай заседани болоо. Үглөөдэрынь Варшавын ажалшад Культура болон наукын ордоной урдахи талмай дээрэ сугларжа, демонстраци хээ. Үглөөнэй 10 часта Польшын парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд трибуна дээрэ гарана. ПОРП-ын ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь В. Гомулка Варшавын ажалшадые һайндэрөөр амаршалба. Һүүлээрнь ехэ демонстраци болоо.

Чехословакиин столица Прага майн 1-нэй үдэр гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй байба. Городой тэг дундахи ехэ талмай дээрэ һайндэрэй демонстраци болоо. Чехословакиин компартиин ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь А. Новотный сугларагшадые һайндэрөөр амаршалаа. Демонстрацида хамта дээрэ 300 мянган хүн хабаадаа.

Мүн арадай демократиин бусад оронуудай столицануудта—Будапештдэ, Софида, тэрэшэлэн Бухарестдэ, Тиранада, Улан-Баторта, Пхеньянда, Германска Демократическа Республикын ниислэл Берлиндэ, Вьетнамай Демократическа Республикын түб хото Ханойдо, мүн Югославиин столица Белградта Майн 1-нэй демонстрацинууд баяр ёһололой оршон байдалда үнгэрһэн байна.

Колониальна эзэмдэлгэһээ һаяхан сүлөөрһэн арадууд Майн 1-нэй һайндэрые урма баяртайгаар тэмдэглээ. Тусхайлбал, Джакартада болон Индонезиин бусад городуудта, Бирмын ниислэл Рангунда ехэ демонстрацинууд болоо. Бирмэдэ болоһон демонстрацида 70 мянга гаран хүн хабаадаа.

Уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр—Майн 1-ниие капиталистическэ оронуудай ажалшад мүн лэ тэмдэглээ. Майн 1-нэй үдэр Франциин ажалшад хүдэлөөгүй. Бүхы орон дотор һүртэй ехэ демонстрацинууд боложо, ажалшадай ажабайдалые һайжаруулха, Алжирта боложо байһан дайе болюулха. гэһэн эрилтэнүүдые ажалшад табяа.

Японой ниислэл Токиогой 500.000 гаран хүдэлмэришэд, албахаагшад Майн 1-нэй үдэр Мейдзи гэжэ паркда сугларжа, һүр жабхаланта демонстраци хэбэ. Социалистическэ партиин түрүүлэгшэ Судзуки, Японой коммунистическэ партиин ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Носака митинг дээрэ үгэ хэлээ. Ядерна буу зэбсэгые хорюулхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхая, мүн ороноо гүйсэд бэеэ даанхай байдалтай болгохын түлөө тэмсэе гэжэ тэдэнэр ажалшадые уряалба. Һүүлээрнь митингдэ хабаадагшад резолюци абажа, Япон Америка хоёрой хоорондо хэгдэһэн договорые болюулхын, ядерна буу зэбсэгые хорюулхын түлөө тэмсэхээр эрид шиидэнги байһанаа тэрээн соогоо мэдүүлээ. Токиодо болон Японой бусад городуудта болоһон демонстрацинуудта 4 миллион хүн хабаадаа.

Мүн капиталистическэ бусад оронуудай столицануудта — Римдэ, Венадэ, тэрэшэлэн Даниин, Голландиин, Швейцариин, Швециин, Норвегиин столицануудта һайндэрэй демонстрацинууд, митингнүүд болоо.

(ТАСС).

Ажалшадай уласхоорондын һайндэр —Майн 1-дэ физкультурнигуудай колонно ябана. А. Мантаевай ф[ото]

Майн һайндэртэ зорюулагдаһан эстафетэ

Майн хоёрой үдэр һайндэртэ зорюулагдаһан заншалта 22-дохи эстафета үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ спортивна һайндуранай бүлгэмүүдэй 20 команда хабаадалсаа.

Эстафетэ һургуулинуудай командануудай урилдаагаар эхилбэ. Тэдэнэр 13 шата гаталжа 4216 метр гүйхэ байба. Түрүүшын этапһаа эхилээд шанга мүрысөөн болоо. Һүүлшын шатада Попов (65-дахи һургуули) баранийе ахин гараад, илалта туйлаба. 1-дэхи һургуулиинхид—хоёрдохи, 68-дахи һургуулиин команда—гурбадахи һууринуудта гараа.

Ехэшүүлэй урилдаанда зооветинститудай команда 4216 метрын талые 11 минута 18,6 секунда соо гаталжа, түрүү зэргэдэ гараа. Пединститудай спортсменүүд тэдэнһээ 3,9 секундаар хожомдоо.

Техникумүүдэй командануудай дундаһаа түмэрзамай техникумэй команда, предприятинуудай командануудай дундаһаа паровозно комбинадай спортсменүүд шалгарбад.

Хабарай кросс

Һалхитай муу үдэрэй болобошье һаань, хабарай кроссто олон хүн (191 хүн) хабаадалсаа.

Эндэ эрэшүүл 1500 метртэ, эхэнэрнүүд 800 метртэ урилдаа. Үсэд шанга тулалдаанай удаа эрэшүүлэй дундаһаа Орлов (зооветинститут) 4 минута 20 секунда соо 1500 метрые гаталжа, түрүү зэргэдэ гараба. Харитонов тэрэнһээ 0,8 секундаар хожомдожо ерээ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа А. Балдакова (пединститут), М. Крюкова (мүн энэ институдай) баранийе ахин гарабад.

Командануud хоорондын мүрысөөндэ зооветинститудай эмхитэй команда шалгараа.

А. Игумнов.

Бороо, саһан оробо

Майн 1—2-ой үдэрнүүдтэ республикын олонхи аймагуудаар бороо, саһан ороо. Кяхтада, Бичурада, Кудара-Сомондо—4—5 миллиметр шииг нойтон ороо. Нарһатада —8, Романовкада —6, Иволгада —9, Улан-Удэдэ—13, Мухаршэбэртэ—17, Хоридо—14, Кабанскада—29, Түнхэндэ—7 миллиметр шииг нойтон ороһон байна.

Май һарын эхиндэ дунда зэргээр сүүдхэ соо 5 миллиметр хүрэтэр шииг нойтоной ороһон ушар манай республикада ехэ хомор үзэгдэдэг байгаа.

И. Котов.

„Бурят-Монголой үнэн" газетын нэрэмжэтэ заншал[та] эстафетэ майн 5-да боло[но]

Байгша оной майн 5[-най] амаралтын үдэр «Бурят-Мо[н]голой үнэн» газетын шан а[бахын] түлөө олониитын хаб[аа]далгатай заншалта 8-дахи [эс]тафетэ үнгэргэгдэхэнь. [Энэ] урилдаанда багшанарай, [зоо]ветеринарна институдууд[ай], Улан-Удэ городой техникум[үү]дэй, мүн 1-дэхи, 65-дахи бол[он] бусад дунда һургуулинууд[ай] һурагшад түрүү һууриин түл[өө] тэмсэхэ байна. Тиихэдэ мех[а]низированнэ шэлэй заводо[й], хэлхеэ холбооной хүдэлмэр[и]лэгшэдэй, мүн бусад проф[]союзна организацинуудай ф[из]культурна коллективүүд [энэ] заншалта эстафетэдэ түр[үү]шынхеэ хабаадалсахань.

Мүнөө үнгэргэгдэхээ бай[гаа] эстафетэ Советскэ хэблэл[эй] үдэрэй хүндэлэлдэ болохо ю[м].

Үнгэрэгшэ жэлдэ болоһ[он] заншалта эстафетэдэ һург[уу]линуудай дундаһаа 65-дахи, [] дэхи, «Буревестник» бүлгэм[эй] багшанарай институдай [ко]манданууд илажа, дамжуу[лан]гын шан, грамотануудые а[ба]һан байна.

Нүхэдүүд, барандаа эста[фе]тэдэ хабаадалсагты!

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Соведэй [Пре]зидиум СССР-эй Министр[нүүдэй] Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэ[хи ор]логшо нүхэр **Первухин** Ми[хаил] Георгиевичые СССР-эй Дунда [ма]гын машина бүтээлгын Министр[ээр] томилоо.

КРИТИКЭ, БИБЛИОГРАФИ

Шүлэгүүдэй шэнэ суглуулбари

Эдир наһанай эршэтэ хүсэ зориг хаана бадарнаб? Хото городые бодхожо байһан газарта, холын хойто полюсто, харьялаа мүрэниие хазаарлаха агууехэ барилга дээрэ, бүтэн тунга газарые ашаглахада, хониной фермэдэ тэдэнэй габьяата ажал бурьялна, тэдэнэй бардаастай абяан соностоно, хонгёо огсом дуунуудынь ханхинана.

Мэнэ һаяхан Бурят-Монголой номой хэблэлэй гаргаһан «Эдир наһан» гэжэ залуу поэдүүдэй шүлэгэй ном ажалай дорюун абяантай хоолой ниилүүлэн татаһан залуушуулай дуун боложо зэдэлнэ.

Өөһэдынгөө зүргэ харгы татаһаар манай бурят литературын жэгдэ үргэн зам дээрэ гаража ябаһан, хонгёо хоолойгоороо тала нугые, шэбэр ойе зэдэлүүлдэг арбан дүрбэн найдамтай залуу шүлэг найруулагшад уран зохёолоо нэгэдхэн, хүхэхэн толботой, ургы сэсэг гоёолтотой сомор сагаахан ном хэблэбэ.

Суглуулан бүридүүлһэн Ц. Бадмаевай залуу поэдүүдтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандаһаниинь эли харагдана—шанар һайнтай, амта шэмэтэй ном болоо гэжэ юрэнхы сэгнэлтэ үгэхөөр.

Бурят хэлэн дээрэ бэшэдэг залуушуул, тоолоо һаа олон юм бэзэ. Теэд, олонхидынь үнгэ зүһэгүй, удха оногүй нэгэл тиимэшэг юумэнүүдые бэшээд, хэблүүлхэ гэжэ газетэ, журналнуудай редакцинуудые дайладаг зантай гээшэ. Ахамад түрүү поэдүүдһээ һургаал абана аабы, шүлэг зохёолгын теори шудална аабы, уран аргаяа, шадабаряа дээшэлүүлнэ аабы гэхэдэ—үгы даа —мүнөөхил хуушан зангаараа оньһогүй, хүйтэн мүрнүүдые шүлэгүүд соогоо ябталжа ябталжархидаг зариман манай дунда бии. Тиихэдэ шүлэг зохёолгын теориие шудалдаг, ниитэ эрдэмээ, уран мэргэжэлээ, найруулха шадабаряа дээшэлүүлдэг, ородой болон советскэ элитэ ехэ поэдүүдэй туйлалта дээрэ түшэглэн, шэнэ шэнэ амжалта туйладаг залуушуул мүн лэ бии гээшэ. «Эдир наһан» гэһэн ном гаргаашад барагсаан урагшаа тэгүүлэгшэдэй һайшаалта шанартанай тоодо ороно.

Залуу поэдүүд Ц. Дондукова, А. Жамбалдоржиев, Д. Улзытуев, Д. Жапхандаев болон бусад удха түгэлдэр, уран найруулгатай шэнэ шүлэгүүдээрээ уншагшадые баясуулба. «Партидаа» гэжэ шүлэг соогоо Ц. Дондукова «зүрхэеэ уудалан, нангин үгэнүүдые бэдэржэ», урин дулаанаар иигэжэ шүлэглэнэ:

«Түрэл Партим!
Жагсаашьегүй һаа зэргэдэш,
Түрэл гээд,
нэрлэхэ ёһоороо нэрлэнэб:
Зуун жэлнүүдые
урагшань хараад нэбтэ,
Зоноо хүтэлнэш
ехэ замаар, мэдэнэб...
Бурят басаган
Ленинэй ном шудалаад,
Бүхы үетэнөөрөө
эрдэмэй жолоо бараяд лэ,
Һайхан хэрэгтэ
зорюулхаб бүхы шадалаа.
Һайн даа, Партимни!
гэнэб бурядаар».

Бурят ороноо, түрэһэн гараһан Хэжэнгэ нютагаа магтаһан А. Жамбалдоржиевай шүлэгүүдые уншажал байлтай, залуу поэдэй хоолой улам заһаржа, аялга дууниинь абяатай боложо байгаа юм байна:

«Хаанашье ябаа һаам, хамаг
бодолни,
Хамаг дурамни шамдаа
эрмэлзэнэ,
Бурят-Монголни, түрэл
нютагни,
Бултанһаа һайхан гэжэ
хэлэнэм!»
(«Яһала олон нютагуудаар...»)

«Хазаар бэшэ, булад морёор
Харгыгаар гүйлгэлдэхымнай
Хэжэнгэ харанал.
Сэлгеэн талада торгон долгёор
Шэниисэ тарян шууян
шарланал».
(«Хэжэнгэ»)

Эхэ ороноо, түрэһэн нютагаа магтаха гээшэ һайн хэрэг. Тиихэдэ арад зонойнгоо ажал хэрэгыень, амжалта туйлалтыень, бодол эрмэлзэлынь уран һайханаар зураглаха гээшэ үшөөш һайн.

Д. Жапхандаев хүдөө колхозой байдалые магтажа, колхознигуудай үдэр бүриин ажалай соло дуудажа шадана. Тобтойхон, гүймгэ шүлэгүүдыень уншахада:

«Үргэн ороной часовой мэтээр
Үдэр һүнигүй малаа һахидаг»
хонишон Сэбэг, үбһэ хуряалга дээрэ «гектар бүхэниие үлүүлэн сабшадаг» хажууршан Оля Гомбо хоёр, Долгор Дулсан гэжэ нэрэтэй эхэ басаган хоёр һаалишад нюдэндэ элихэн харагдана.

Ажабайдал һайса мэдэжэ, зүрхэндэ дүтэ хэрэг үйлые, гэдэргээ харангүй ниитын ажал хэжэ ябаһан хүнүүдые уран һайханаар харуулха гээшэ шүлэгшэ нүхэдэй зорилго болоно. Энэ зорилгые манай залуушуул бэелүүлжэшье байна, бэелүүлхэшье байха.

Гүнзэгы удхые богонёор тобшолон хэлэжэ шадаха гээшэ уран зохёолшодой шадабариин нэгэ тала болоно. Залуу поэдүүд энэ талаар ехэ оролдолго гаргадаг байна. Ц. Хамаевай «Найдал» гэһэн шүлэгые үсөөн үгэтэй, удха ехэтэй шүлэг гэжэ тоолонобди. Дайнһаа бусаагүй хүбүүгээ орожо ерэгшэ аа гү гэжэ хүлеэжэ һууһан хүгшэнэй бодол гүнзэгыгөөр харуулагдажа шадаа бшуу.

Вл. Жалсанов үншэн хүбүүнэй арад зонойнгоо, түрэл оронойнгоо дэмжэлгээр бодото замаа оложо, хүнэй зэргэ хүн болоһынь уран наринаар, этигүүлмэ хүсэтэйгөөр «Түрэһэн эхэм—түрэл орон» гэһэн шүлэгөө бэшээ.

«Энэ түби дээрэ үншэрхэ аалши,
Эхэ орнтоёо ажаһуубал,
ажаллан һуран.
Тиимэл хадань сэдьхэлһээ
хэлэнэб:
«Түрэһэн эхэм—түрэл орон!»—гэһэн ехэхэн удхатай мүрнүүдээр залуу поэт шүлэгөө дүүргэнэ.

Манай залуу бэшэгшэдэй шүлэг зохёолнуудаа эли харагдама арга оньһон дээрэ үндэһэлүүлэн, шэжэмтэйхэнээр уралан дархалдагынь, байгаалиие болон хүнүүдые зосоохи газаахигүй бодото байдалай хуули ёһонтой зохилдуулан найруулһаниинь һайшаалтай.

Гэхэтэй хамта, юугээрээш илгархагүй, юрэ хөөрэһэн удхатай һожоргүйгөөр бэшэгдэһэн шүлэгүүд энэ ном соо дайралдахань гэмшэлтэй. Арсашагүй бэлигтэй Даши Дамбаевай шүлэгүүдые уншахада, поэтическэ түхэл маяг тодоор харуулжа шадаагүй байба. Һай һайн шүлэгүүдые бэшэгшэ һэмнай! Юундэ тэдэнээ эльгээгээгүйб?—гэһэн асуудал өөрөө гарана.

Поэтическэ зэбсэгээ улам хурсадхагты, образна уран шүлэгүүдые бэшэгты, шадабари бэлигээ шангадхагты гэжэ А. Мангатханов, М. Цыренов, Ц. Доржиев гэгшэдтэ захиха дуран хүрэнэ.

«Эдир наһан» гэжэ ном соо инаг дуранай лирикэ олон оронхой. Энээнгүйгөөр аргагүй. Ажабайдалые абьяас зоригоор дүүргэдэг арюун шанартай инаг дураяа магтан, хабарай урин дулаанда, хабатай эдир наһандаа дуулаагүй һаа—хэзээ дуулаха юм!

Манай залуу поэдүүд эндэшье уран нарин арга шадабаряа харуулна. А. Бадаев сэрэгэй албанай али бүхы талые харуулхынгаа хажуугаар лирическэ шүлэгүүдые бэшэдэг. «Танилсахые зүбшөөгыт» гэжэ дуун соонь амаралтада нютагтаа бусаһан солдат наадан дээрэ һайхан басага хараба.

Дайнай дүлэн соо ямаршье
хэрэмые
Дабажа гарадаг һэн габьяата
солдат.
Энээхэн зугааша басаганай
зүрхые
Эзэлхэ барагтай гээд шэбшээ
ха солдат.

Энэнь тиимэш бэлэн байбагүй. Медальнуудаа хангиргаһан согтой хүбүүе басаган тообогүй.

«Хүлисыт, яаранаб»,—гээд,
ябашаба тэрэнь,
Хүбүүн гайханги, түрүүшынхеэ
сухар[]
Зориг габьяагаар эзэлгд[э]
гүй хэ[]
Заримдаа байдаг юм, м[]
солдат!—

автор шоглоно.

Һарын туяа, шэбэр шугы, н[]эрье зураглаад, залуу инагууд [] заба, дура инагаа хэлсэбэ, [] саба гэжэ байжа нюдэ балай [] һэндэ орходоо, оншыень оложо, [] хюур тааруулжа байжа лири[] шүлэг уралхада зохид бэшэ [].

Дондок Улзытуевай удха[] шье, хүгжэмэйнгөөшье аялгаа[] хид нугалбаритай лирикые хэн [] хашаахагүйб!

Вл. Петоновой, К. Ильинэй л[] кэ һонирхолтой. Эдэ залуу по[э]дэй сюжетнэ шүлэг бэшэдэгынь, [] хёолдоо аятайхан шог наада ор[у]дагынь һайшаалтай. Эдэнь шү[] эдеэшэг болгоно ха юм.

Удха түгэлдэр, зүрхэ сохилу[] уран лирикын хажуугаар шү[] мүртэ оруулагдаһан ахирхан б[] лые харахада, хара буухаар б[] Яһала һайн шүлэг бэшэжэ ша[] Ц. Жамбалов «Гэлэгма», «Э[] хүгшэрэнтэжэ...» гэһэн һайн [] гүүдтэйгээ хамта «Баһал га[] рааб...» гэһэн хооһон шана[] шүлэг хэблүүлбэ. «Гансаараа [] дэ кинодо оробош, хажуудаш [] тагүй инаг басаганш ябаха ёһо[] гэжэ хэншье хэлэхэгүй, хэншье [] дохогүй.

Юрэнхы дээрээ «Эдир наһан» [] һэн энэ ном залуу поэдүүдэй са[] даа улам мэргэжэхэ, уран зохё[] оньһон арга, шэнэ харгы бэд[] хэрэгтэнь зоригжуулха гэжэ һа[] дана.

Г. ЧИМИТО[В].

*) «Эдир наһан». Бурят-Монголой номой хэблэл. 1957 он.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря— 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00415. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 2154.